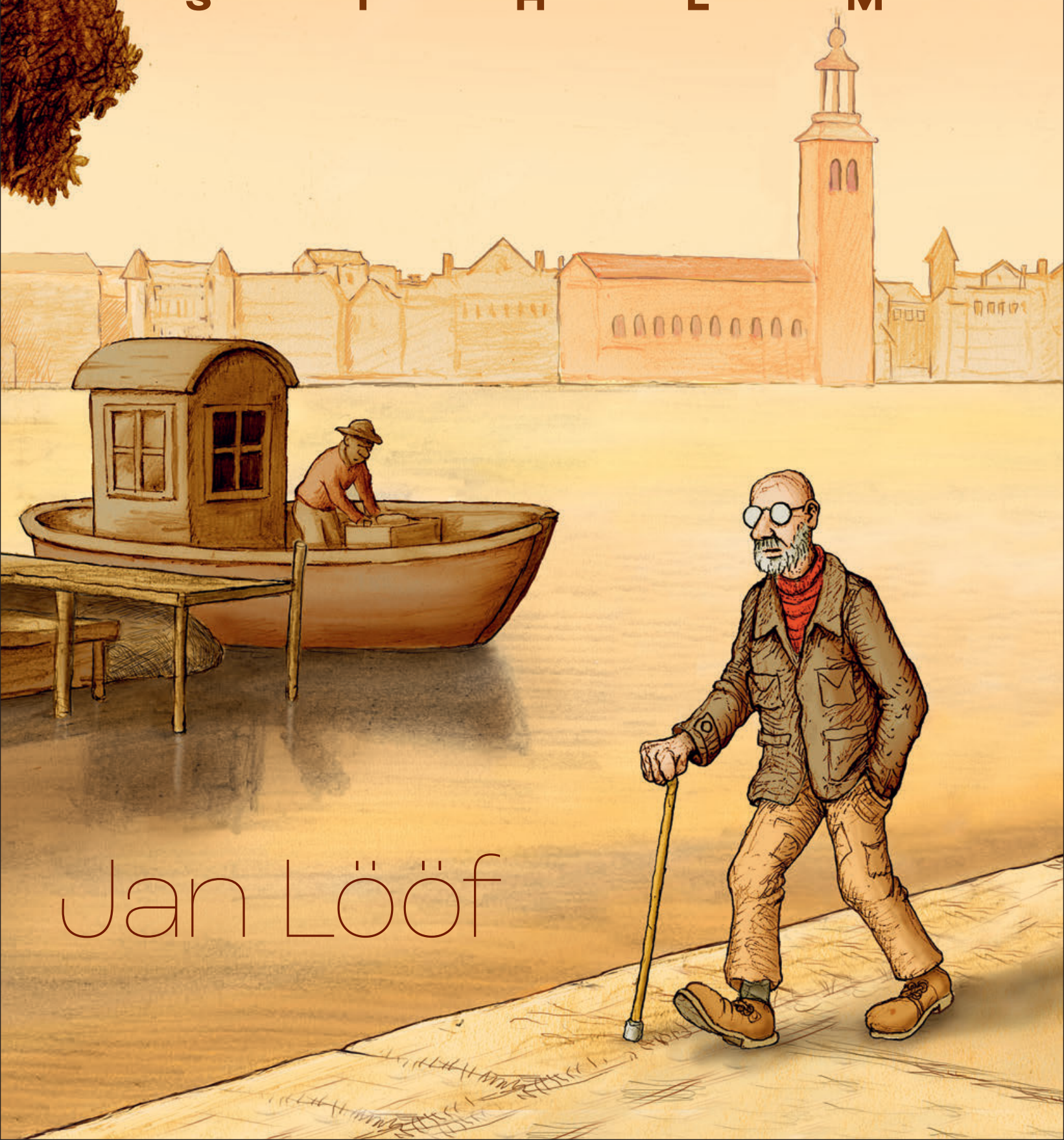

#336 • MARS 2026 • ÅRGÅNG 31 • PRIS: 100 KRONOR • SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

SITUATION

S T H L M

Jan Lööf

tryggt
givande
givasverige

90
KONTO SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

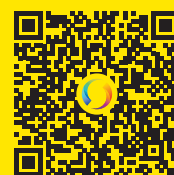
act
Svenska kyrkan

Från dina händer till där det händer

Foto: Henrik Berglund/Ikon

Ditt stöd når människor som med stort mod räddar liv och ger hopp mitt i katastrofen. En enda mänsklighet – under samma himmel!

Swisha din gåva till
900 1223

INNEHÅLL

#336
Mars 2026

8. Hur var din natt?

Nordiska museet utökar sina berättelser med natten.

14. Joel Alme

Med skivan *Gullmar Gospel* blir platsen en del av berättelsen.

32. Vassle i söderort

Lokalpatriotisk ost i Haninge.

38. Gatuplanet

Årlig enkät bland Situation Sthlms säljare. Mänskliga möten viktigast.

44. Soraya Bay

Debuterar med novellsamlingen *Ymnighetshornet*.

ALLTID I SITUATION STHLM

6. Min Plats

17. Krönika

47. Korsord

48. Dåtid Sthlm

20. Jan Lööf

Nattliga blyertstreck och saxofonjazz har varit den eviga konstanten i hans snart 86-åriga liv. För honom handlar tecknandet om både fysik, matematik och filosofi – en evig jakt på det ultimata perspektivet.

slaktkyrkan ♥♥♥ situation S T H L M

Tack för att du supportar Situation Stockholms viktiga arbete. Som läsare kan du hämta ut gratisbiljetter till fem olika konserter på Slaktkyrkan och Hus 7 i maj via adressen.

slakthusen.se/situation-stockholm

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

Natten, *Ymnighetshornet* och Jan Lööfs tecknade värld

Att se en tvååring bläddra upp Jan Lööfs bok *Örnis bilar* och med all den inlevelse den späda kroppen kan uppringa, förfasas över bilarnas caramboulage vid Hornsgatspuckeln, eller oljefläcken under bilen som ska bärgas några sidor senare, är en nyckel in till Jan Lööfs illustrerade värld.

Den magiska värld hans tecknade realism skapar. Detaljerna. Humorn.

Tecknade bilder så laddade med berättande och verklighet att det är ställt utom allt rimligt tvivel, för den som ser bilden, vad den föreställer. Och varför.

I ett hus ute på Ekerö sitter han med penna i handen – han jobbar helst på natten, har alltid gjort – och letar. Alltjämt. Efter det han alltid letat efter när han tecknat – det ultimata perspektivet i bilden han just då jobbar med.

Löpe och vassle på ett gårdsmejeri i Haninge har skapat prisbelönta ostar som fått sina namn av lokala platser. Det handlar om att låta dem lagra tillräckligt länge. Och luftas på båda sidor. Och ha rätt temperatur.

VARJE ÅR GÖRS en årlig, anonym enkät bland Situation Sthlms säljare. Om hur de ser på tidningsförsäljningen och sin livssituation. 86 personer deltog i år, 74 procent män, 26 procent kvinnor, den största gruppen, 26 procent, bor ute, på härbärge eller på akutboende. Det mänskliga mötet betyder mest.

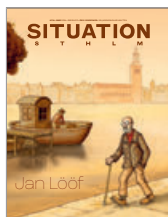
Joel Alme har bott i Stockholm de senaste arton åren, i Björkhamnen hela tiden men på fyra olika platser där. Med nya skivan *Gullmar Gospel* låter han platsen Gullmarsplan bli en allegori över själva livet, varför det är som det är. Och blir som det blir.

Nordiska museet utökar sin insamling av berättelser under rubriken "Hur var din dag?" med att nu även ta in berättelser om natten.

Med novellsamlingen *Ymnighetshornet* har Soraya Bay debuterat med bra mycket mer uppmärksamhet än många andra författardebutanter. Men hon ser det inte som en självklarhet att bli läst.

Journalisten Lana Zand vill ge "fulkulturen" en tydlig plats med "Lanas podd".

Då var mars här. Och med den våren.

Omslag:
Jan Lööf

SITUATION STHLM REDAKTIONEN **Chefredaktör och ansvarig utgivare** Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90 **Reporter** Maria Hagström, maria@situationsthlm.se **Art Director** Johan Olsson, johan@situationsthlm.se **Fotografer och illustratörer** Johan Bergmark, Magnus Sandberg och Anneli Hildonen. För signerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Digitala medier** Rebecka Sandberg, rebecka@situationsthlm.se **Webbsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se **Räckvidd** 100 000 läsare (Orvesto konsument 2025:2). **Upplaga** 12 400 ex/mån (TS helår 2025) ISSN: 1400 - 4437 **LEDNING OCH ADMINISTRATION VD** Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-545 953 87 **Adress** Torkel Knutssongatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08-545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro** 5774 -9327 **SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten** Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88 **Samordnare** Ingmari Olofsson, ingmari@situationsthlm.se, 08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81 **Telefonnummer distribution** 08-545 953 81 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8.30 -15.30, lördagar 09.00-13.00. **Organisationsnummer** 80 24 11-14 97 **Bankgiro** 5357- 3259 **Gävokonto** Bg 431-2252 **ANNONSERING** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle, axel.schele@mediakraft.se, 070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 990 kronor, www.situationsthlm.se/prenumerera **Tryck** Stibo Complete 2024 **Miljö** Platen runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

FAKTA HEMLÖSHET

27 383 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor i långsiktiga bostadslösningar via Socialtjänsten och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

6 605

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1261 i akut hemlöshet.

Mätningen gjordes under en vecka i april 2023 och enligt Socialstyrelsen ska antalet ses som ett absolut minimum.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs *Situation Sthlm* av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidnings-säljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skrikkarverkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av *Situation Sthlms* säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja *Situation Sthlm*.

MIN PLATS

En tidningssäljare berättar om sin favoritplats i stan

”Det var min sista lägenhet”

Den senaste lägenheten
Andreas Lissgård hade låg på
Upplandsgatan. Han minns vin
på taket, relationen som började
där och att bli pappa.

Där uppe, utanför det lilla fönstret på taket, brukade jag sitta och dricka vin och titta ut över staden. Köket var precis innanför, så jag öppnade bara fönstret och klev ut på en pall.

Det var min sista lägenhet. Jättefin med takbjälkar. Det var 2018. Jag hyrde den per månad av hotellet på hörnet. Så jag hade inte eget kontrakt, men den var min bostad så länge jag betalade.

Det var när jag bodde här som jag träffade min dotters mamma. Vi gick promenader, käkade, drack och bråkade. Det var kaotiskt från början, men vi bestämde att det skulle bli bra. Vi hade sju år tillsammans och fick en dotter.

Hon är fyra och ett halvt år nu. Vi sågs varje dag förut, när vi bodde tillsammans. Då hade jag varit på behandling och jobbade som flyttgubbe. Men när vi separerade gick jag tillbaka till allt – dränkte mina sorger i droger.

I dag är jag drogfri och träffar min dotter minst en gång i veckan. Vi ses ofta här borta vid Odenplan och går till Vasaparken. Det är en av hennes favoriter. Då får jag ta fram barnet i mig och gunga och leka.

Min dotters namn står tatuert på min kind. Jag hade länge velat tatuera mig i ansiktet, men tänkte att om jag gör nån ros eller diamanter så kommer jag ångra mig. Men min dotters namn kommer jag aldrig ångra.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **ANNELI HILDONEN**

STUDIO REVE

Opplysningsvesenets
g. 13

8A

17,1

procent av statens samlade utgifter utgörs av kostnader för socialförsäkringen. Enligt Försäkringskassans prognos väntas kostnaderna öka med tio procent i år och landa på totalt 257 miljarder kronor.

Stärka kvinnor i utanförskapsområden

BIDRAG Sedan 2023 har det funnits en särskild förordning från regeringen som styr ett verksamhetsbidrag, speciellt riktat till föreningar i områden med socioekonomiska utmaningar. Bidraget

riktar sig till stiftelser och ideella kvinnoorganisationer vars mål är att stärka kvinnors och flickors ställning i samhället.

I år riktar Jämställdhetsmyndigheten bidraget särskilt mot

organisationer som består av 75 procent kvinnor över 15 år som arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i utanförskapsområden.

9 organisationer som finns i sammanlagt 17

kommuner i Stockholms län har fått del av bidraget på 40 miljoner. Mest pengar från verksamhetsbidraget får Fredrika Bremer-förbundet. Minst pengar får Women in action i Botkyrka.

ULF STOLT

GUNNAR LUNDH | KOLLAGE/ DHAN OLSSON

Nordiska museet vill utöka sina berättelser om dagen med natten.

HUR VAR DIN DAG – OCH NATT?

Nordiska museet ber folk att skriva dagbok om sitt vardagsliv. För att kunna dokumentera vår tid för framtiden i sina samlingar.

HISTORIA Sedan april förra året pågår insamlingen "Hur var din dag?" på Nordiska museet. Folk från Norden uppmanas att bidra med berättelser om just sin dag. Hittills har museet tagit emot 5 000 bidrag, 3 300 av dem är från Stockholm. Vissa skriver om en dag, andra mer löpande.

– Det är en ganska bra spridning på bidragen från Stockholm och ett brett åldersspann. Men vi vill gärna få in fler dagboks-

anteckningar från Stockholms förorter, säger John Högström, en av projektledarna för insamlingen på Nordiska museet.

På museets webbsida finns en digital karta där det går att läsa de dagboksanteckningar som kommit in och varifrån. Som att Åke i Årsta som är 76 år har en krånglande skrivare, tänker på Ukraina och gillar Ulf Lundell. Och att 17-åriga Yuren i Täby just fått veta att hon ska spela gitarrsolo på en konsert i kyrkan och åt pannkakor till lunch.

En del skriver långt, andra kort. Vanligast är kronologisk ordning från det att man går upp

på morgonen tills dagen är över. Några väljer att skriva om en specifik händelse de tänker på för stunden.

Har ni fått in dagbok alla dagar?

– Ja, vi har täckt alla dagar sen starten i slutet av april 2025, säger John Högström. Det är oftast med glädje och nyfikenhet vi läser det som kommer in.

Nu lägger Nordiska museet till del två av projektet och vill även veta hur våra nätter är, eftersom sömnen och natten också är en del av vardagslivet.

Insamlingen av dag- och nattböcker pågår till slutet av 2027.

GERD ERIKSSON

Ökad intolerans bland skolelever

RAPPORT Forum för levande historia har på regeringens uppdrag utfört en undersökning av skolelevers attityd till minoritetsgrupper i samhället, och även undersökt hur eleverna upplever sin egen utsatthet för mobbning, hot och våld.

– Vi ser att gruppen med tydligt negativa uppfattningar om minoritetsgrupper har blivit större, samtidigt som ungas egen utsatthet har ökat. Det är ett oroväckande resultat som behöver tas på största allvar, säger Petra Mårseius, överintendent på Forum för levande historia.

I rapporten "Unga tycker om andra. En studie av skolelevers attityder, tillit och utsatthet", framgår bland annat att elever med högre grad av konspiratorisk läggning har mer negativa attityder. Och att elever med negativa attityder litat mer på information de får via sociala medier. Elever med högutbildade föräldrar har mer positiva attityder, likaså de elever som litat på andra och trivs i skolmiljön.

Dock ser man att utsattheten för mobbning, hot och våld ökat markant från det att man gjorde den senaste undersökningen 2013.

ULF STOLT

Justina Labasauskaite startade företaget TrädTjejerna för sex år sedan. När de fällt träden – antingen via sektionsfällning eller avancerat markfällning – kan de åta sig att fräsa bort stubben.

MITT JOB

Om yrken och
arbete i stan

JUSTINA LABASAUSKAITE
ARBORIST

”Jobbar i träd som är tjugofem meter höga”

– Häromveckan var jag på en förskola i Älvsjö och tog bort döda grenar på en ek och beskär den. Så fort det är sol tre dagar i rad nu så ringer kunderna, det är både Stockholms stadsdelsområden, företag och privatpersoner.

– Jag har hamlat pilar vid Jakobs kyrka och lindar vid Klara kyrkogård. Det är ett sätt att beskära.

– Jag jobbar i träd som är tjugofem meter höga. För att komma upp använder jag kastlina med en kastpåse. En dålig dag behöver jag kasta många gånger för att få den runt en klyka. Jag har sele på mig med karbinhakar, där hänger motorsågen på sex kilo och handsågen.

– Tuffast är att fälla stora träd som står tätt. Det gör vi i sektioner och jag behöver ta hänsyn till hur det ser ut under, vilket snitt jag ska välja, hur snabbt delarna kommer att ramla ner och vart de ska landa.

– Ibland vill kunder ta ned ett friskt träd för att få solljus på tomten, då försöker jag övertala dem att låta bli och erbjuder mig att beskära det i stället. Jag berättar om allt gott ett träd gör.

– När jag sitter i ett träd i stan och tittar in på människor framför sina datorer är jag glad över att få jobba ute och att ha sådan utsikt. Det är lyx.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

JOHAN OLSSON / FIFRELY

Trots två seniorboenden för HBT-personer så är behovet av fler boenden stort.

ÅLDRANDE UNDER REGNBÅGEN

Nu har Stockholm två seniorboenden för HBT-personer. Regnbågen på Gärdet som funnits länge, och Regnbågsdalen i Enskede som nyss invigdes.

BOENDE För tretton år sedan öppnade seniorboendet Regnbågen på Gärdet. Det första i sitt slag i landet. I höstas öppnade Regnbågsdalen i Enskede. Och behovet av fler boenden är stort.

– Vi har 350 personer i kö. Kravet är att man ska vara över 55 år, skriven i Sverige och HBT-person, alltså homosexuell, bisexuell eller transperson, säger Christer Fällman som är

kommunikatör i hyresrättskooperativet Regnbågen och initiativtagare till seniorboenden för HBT-personer i Stockholm.

I boendet på Gärdet finns 28 lägenheter, på det i Enskede 18. De är integrerade som hyreskooperativ på egna våningar i kommunala bostadsbolaget Micasas seniorboenden.

Vad betyder boendena?

– Det betyder mycket. Homosexualitet är hyfsat accepterat i Sverige i dag, men när vi öppnade på Gärdet fanns det äldre där som inte hade träffat nån som var homosexuell. I dag skulle jag säga att det är speciellt tufft för trans-

personer. Boendena ger trygghet och social samvaro och vi granar hjälper varandra mycket, alla har inte barn och barnbarn.

På Regnbågen på Gärdet har de flesta bott sedan starten, några har hunnit bli bortåt åttio år. Och kön till de båda boendena fortsätter växa.

– De i kön blir allt yngre. Vi har de i trettioårsåldern som vill försäkra sig om en lägenhet på sikt.

Det pågår förhandlingar om ett tredje seniorboende för HBT-personer i Stockholm. Christer Fällman har förhoppningar om att det ska ligga mitt i stan.

GERD ERIKSSON

Stadens bäst betalda yrken

LÖN Chefer inom bank, finans och försäkring – de är sammanlagt 791 stycken i kommunen i åldrarna 20-64 år som undersökningen gäller – tjänar bäst.

– Bland samtliga tio bäst betalda yrken i Stockholms kommun är medianinkomsten högre i kommunen än i riket som helhet, säger Lukas Game-rov, statistiker på SCB.

Bland de övriga tio bäst betalda yrkena i Stockholm finns bland annat mäklare inom finans, IT-chefer, verkställande direktörer, politiker och ekonomi- och finanschefer.

Statistiken avser anställda i och företagare i aktiebolag.

Den största yrkesgruppen i kommunen är mjukvaru- och systemutvecklare, 24 325 personer. På tionde plats bland de vanligaste yrkena kommer barnskötare, det finns 6 822.

ULF STOLT

16

miljarder kronor. Så mycket omsatte second hand-handeln totalt förra året, enligt Svensk Handel, en nedgång med knappt fem procent. Nätförsäljningen minskade mindre än handeln i butik. Kvinnor handlar fortfarande mer second hand än män.

STOCKPHOTO

”Vegaexpeditionen var en pionjärinsats som förändrade världskartan – och i dag påminner den oss om hur strategiskt och ekonomiskt viktig Arktis har varit genom århundradena.”

Harald Hultqvist, Stockholms Auktionsverk. Som visar och säljer kapten Louis Palander af Vegas privata arkiv med dagböcker, loggböcker, bilder, sjökort och privata brev från expeditionen som upptäckte Nordostpassagen.

SITUATION

S T H L M

#

SN

Köp Situation Sthlm av en säljare här.

VAR ROSLAGSTULLSBACKEN NÄR 10.17-10.38

BUSS 61 MOT Hornsberg stannar till vid hållplatsen mittemot de låga husen – fysikstudier i det ena av dem, idrottsgymnasium i det andra – och släpper på skolorngdomarna som nyss sneddade över vägen och några av dem lojt kastade snö på varandra.

Sexton elskotrar och en hyrcykel parkerade vid kortsidan av det ena av husen. Orange vägkon vid en av handikapramperna.

En ung kvinna med grå kappa och ryggsäck sparkar

snön av sina kängor på sista trappsteget till fysikhuset och lutar sig lite bakåt när hon drar upp dörren och kliver in, tar av mössan, ser till att dörren stängs. I ett litet klassrum bredvid dörren elever i varje bänkrad, sitter med ryggen mot fönstret. I fonden en PowerPoint med rubriken "Beta decay transition rates (Fermi theory of beta decay)".

En äldre dam med rullator pekar på en skata som sitter högt upp på ett av de bågformade husen i backen nere vid Brunbärsvägen och frågar om det är fågeln som fotograf Sandberg nu tar bilder på. Han svarar nej.

–Den är min vän, så klok, den känner igen mig. Kommer till min balkong varje dag och hälsar på.

ROSLAGSTULLSBACKEN ringlar runt här i området i flera olika väderstreck, vi följer dess delsträckning från Kattrumpstullen och ner till Ruddammgatan.

De flesta husen i området har koppling till KTH – fysik, teknologi, kärnenergi och astronomi. Sal 23 är exempelvis platsen för Kondenserade materiens teori, och sal 21 för Kosmologi, partikel, astrofysik och strängteori.

Tio tallar utmed gatan och i rondellen vid det gula, bågformade huset med texten Kattrumpstullen vertikalt till vänster om entrén.

Låg cementmur. En

översnöad BigBag.

Vid nummer 16 stannar en brevbärare till med cykeln, rotar i lådan bak, sätter sig sedan upp på cykeln igen och fortsätter.

En vit dubbeläckarbuss står inbackad framför Vetenskapens hus bakom fysikbyggnaden.

En grön sopbil svänger in framför den och stannar vid parkeringen intill. En man i varselkläder kommer gående från fysikbyggnaden. En kvinna på cykel stannar till vid informationstavlan och tittar på den en stund, tar upp sin telefon och skriver någonting, cyklar sedan vidare mot idrottsgymnasiet och svänger in där.

Buss 61 kommer från andra hållet, kör sakta förbi den tomma hållplatsen vars skylt nästan inte syns under de snötunga tallgrenarna.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Joel Alme har bott i Stockholm i 18 år, men aldrig någon annanstans än i Björkhagen - men på fyra olika ställen.

IOEL ALME, SÅNGARE OCH LÅTSKRIVARE:

”Jag hörde barbershop vid buren på Gullmars en natt”

Med sångerna på skivan *Gullmar Gospel* berättar Joel Alme om varför människor inte är svartvita. Och tryggheten i att någonting består.

TEXT ULF STOLT FOTO PÅR WICKHOLM

APPEN I TELEFONEN fungerar.

Joel Alme ser både lite förvånad och samtidigt nöjd ut när han parkerar sig i soffhörnet och pallar upp telefonen med en kudde.

Det är första gången Joel Alme använder Zoom på sin telefon. Han äger ingen dator – har aldrig gjort. Låtarna skriver han oftast med papper och penna, ibland som anteckningar i telefonen. Och med gitarren – en gammal Levin med åtskilligt med sprickor i lacken – som hänger på väggen bakom honom i bild, liggande över knät.

Låtarna till kommande skivan *Gullmar Gospel* är den tredje skiva han skriver på den gitarren.

Sedan spelar han in enkla demos av låtarna på telefonen med Garageband. Tidigare använde han diktafon. Och han

har tidigare också spelat in sina demos på en gammal kassettbandspelare, ”en sån där man trycker rec och play samtidigt”.

Det handlar om trygghet, att han blir nervös om det blir för komplicerat och då snabbare avslutar det han påbörjat. Han är van att göra på sitt sätt, funnit en fungerande ro i det.

– Jag får skit från barnen ibland, ”varför har du ingen egen studio, du sitter bara här hemma med dina gamla grejer...”.

Joel Alme har enbart bott i Björkhagen under de arton år han bott i Stockholm. Men på fyra olika ställen i Björkhagen.

– Så jag har verkligen sett förändringarna här.

Allegorin *Gullmar gospel* har han burit runt på ett tag, egentligen sedan förra skivan *Sköt er själva så sköter jag inte mitt* som

kom ut 2022. På den skivan, som han beskriver som en ”vandring i mitt förgångna Göteborg”, finns låten ”Blomman”. När han skrev den låten tänkte han på Gullmarsplan, på symboliken i platsen.

– På Gullmarsplan är det bevarat som det var när jag flyttade hit. Jag gillar den symboliken, det gör att människor kan få vara sig själva.

Han har hängt en hel del på Gullmarsplan genom åren. Har bra koll på inredningen i flera av barerna i området.

– När jag flyttade upp till Stockholm sågs man på Gullmarsplan. Jag har en kompis i Årsta, vi brukade ses där, gick på ställena runt där. Jag har mycket minnen därifrån.

Minnen som nu fått ta plats

JOEL ALME

Född: 10 mars 1980 i Göteborg.

Bor: Sedan 18 år i Björkhagen.

Gör: Artist, låtskrivare.

Aktuell: Med skivan *Gullmar Gospel* som släpps 13 mars.

Spelar på Debaser 27-29 mars.

i texterna på skivan, som i titellåten ”Gullmar Gospel” och raderna: ”Det var barbershop i buren/några ryssar från stan”. Det var tidigt en morgon, det satt ett gäng ryssar runt glaskuben mitt på torget som han kallar buren.

– De sjöng vackert, kärlekslåtartyp, det var sjukt mycket flaskor runt dem, de hade en egen fest där. Jag tyckte det skulle få va med – en fin, helt oplanerad fest. Med sång.

I samma låt finns en diskret tippning av hattbrättet i riktning Bob Dylan och låten ”Just like Tom Thumb’s Blues”. Bob Dylan skriver ”I started out on burgundy/but soon I hit the harder stuff”.

– Jag gör som en liten hyllning till den: ”Jag börjar med Sierra/sen en hårdare sort”. Sierra är ju den billigaste tequilan, den med röd sombrero som kork.

TEXTERNA ÄR DET som tar längst tid för Joel Alme att bli klar med, att känna att det är som han vill ha det, att det inte finns något slarvigt ordval kvar, att ▶▶▶

Joel Alme älskar basisten James Jamerson.

BASISTEN JOEL ALME

■ Joel Alme har älskat soul sedan han var barn. Och bas. Och basister som James Jamerson.

■ Han har spelat bas med bland andra Henrik Berggren, är basist i Hästpojken och har spelat bas på en hel del inspelningar med Björn Olsson.

■ Han berättar att det finns klipp på YouTube där man kan lyssna till James Jamersons bas på gamla Motown-inspelningar där man tagit bort alla andra instrument. "Jag bruka lyssna på de där sologrerna ibland. Det är så bra".

han står trygg i berättelsen.

– Det som tar längst tid är att förenkla. Jag gillar röda trådar och symmetri, det man börjar med ska knytas ihop på slutet. Jag skriver ju mycket om det jag upplever, det jag kommer ifrån, så jag måste få fram det trovärdigt så det känns rätt i mig.

Det tog tid att hitta det språket när han skrev på svenska första gången med skivan *Flyktligan* som kom 2015. Han berättar att han hade ett mantra från Milos Forman från inspelningen av filmen *Gökboet* viskande i huvudet då – att "det måste vara på riktigt".

– Det tar på krafterna, men det

"JAG VILL INTE DET SKA KÄNNAS BITTERT."

är värt det efteråt. Jag tycker det är jobbigt att skriva texter, men när man får till det är det samma kick som att skriva en vacker melodi.

– Jag vill inte det ska kännas bittert. Hela den här skivan bär ju en känsla av att människor inte är svartvita, det finns en anledning till att de gör vissa saker. Jag vill få fram det på ett ljusst sätt, ärligt och inte bittert.

Musiken har alltid kommit till honom snabbare. Och arrangemangen. Han beskriver det som att han har "tusen procent mer musik än texter".

– Jag gör skivan i huvudet först, gör alltid ett album, vad det ska handla om. Sen radar jag upp

hur det ska va, harmonik och så. Då väljer jag ut musik, jag har ju mycket att välja på.

Han beskriver det som att viljan att göra en skiva utgår från vad den ska handla om. Han gillar film, så det ska liksom vara som en film. Skapas bilder i huvudet.

– Skivan ska hänga ihop. Jag är besatt av hur album fungerar, jag har lyssnat mest på skivor så. Som album, låtar som följer varandra och berättar en historia.

Telefonen glider ner från kudden, han hamnar ur bild men återvänder igen. Pekar på gitarren på väggen snett bakom honom. Och förklarar att det är lite svårt att beskriva hur han jobbar med musiken och låtarna, att det är lite flytande, lite luststyrt.

– Det här är det enda jobbet jag har. Men ändå känner jag att jag kan leva billigare för att skivan ska bli som jag vill. Det får ju sina ekonomiska påföljder, men det är värt det.

Skivan *Gullmar Gospel* är inspelad analogt på rullband. Och mixad live, så när de är nöjda med en tagning kan de inte ändra någonting. Han har lärt sig en sak rörande hur hans demos låter och hur bandet sedan spelar låtarna i studion.

– Jag får kontrollera det, men jag får inte kontrollera allt. Den här skivan har nog blivit mer som jag trodde än de andra, mycket på grund av soundet och hur bandet spelar. Sången kan jag inte säga så mycket om, jag tycker jag får fram texterna. De känns rätt. ■

Smärre blandade skallerier

ATTHASKÄGG är lite som att ha husdjur.

Eller ett bonsaiträd.

Man måste ideligen ligga på det som en överambitiös privatspanare och tämja och gallra och snida och mejsla och få det att samsas.

Hålla efter. Kratta steget före. Planera. Förutse.

Men det fyller sin absoluta funktion, retuscherar en aning barnslighet ur passbilden och kväver dubbelhakan hyfsat.

Varför ansträngningen därmed uppfylls.

Finns ju dock herrar i kvarteren runt här och på gatorna i staden som närhelst kan slå till med ett rumsrent spadskägg, ett vanligt helskägg, en Henriquate, ett Franz Josefskägg eller en retrospektiv skepparkrans.

Går på raxsalong.

Kan bedöma naturfiberkvaliteten på riktigt syrlig, brittisk tweed mellan fingertopparna med förbundna ögon.

Har oljor och tvålar och låga borstar med vildsvinshår. Små speglar. Elektriska trimmers och rakapparater med senaste teknologin. Etuier med pilkdon och kantsaxar.

Är sådana som vet.

Som ser ut som gentleman på gamla sedlar. Upptäcktsresande. Som svartvita porträtt i medaljonger på nattduksbord i förra sekelskiftets jungfrukammare.

Därav att man lappar sin cardigan.

Och tippas keppskärmen ödsligt mot bonsaitrådets filosofi – accepterandet av förgänglighet och ofullkomlighet, skönhet som till sin natur är ”ofullkomlig, förgänglig och ofullständig”.

DEFINNSEN liten pojke med en bilderbok långt bort utmed kusten.

Och en svart hund i en soffa.

Och en flicka med nyklippt page som jobbar på en ambasad och springer backen ner efter bussen på morgnarna med

**ULF
STOLT**

Chefredaktör
och ansvarig utgivare

”Någon med förbundna ögon som överdoserat på yatzy.”

öppen kapp och lurarna i och blipper sin telefon. Och tänker att livet kanske tar sin början ungefär här. Det riktiga livet som sedan bär längre inåt.

Kom en bild i telefonen. Nya glasögon.

Progressiva glas, lite svårt att kliva av rulltrappor, annars bara bra – lindrig chock dock över hur illa synen varit tidigare, innan glasögonen.

Det successiva, det är det som faller en.

DEFEMRÖDA små varningslamporna i skorstenen bortåt Hammarbybacken till som jag ser genom fönstret, ser ut som Karlavagnen skulle göra om den omorganiserats av någon med förbundna ögon som överdoserat på yatzy.

DET ÄR FÖRSENT för tatuering.

Försent för en vråkig blå safir bakom knogen på höger långfinger.

Klocka?

Såg en man med en örnlappsmössa på ett övergångsställe i Rågsved en gång. Minns hans blick. Ett oläkt ärr över näsryggen. Och hans sätt att gå förunderligt sakta, som om han behövde fylla dagen med tid enbart för att få den att gå, så det kunde komma en ny, och sedan en till, och sedan ännu en... tills de dagarna gått klart i honom.

Om jag någonsin skulle dömas till döden – svårt att tänka sig nu för vad, och av vem, men leker med tanken – och därmed fick välja metod för avrättningen tror jag att jag skulle välja armborst. Någoting gentlemannamässigt. Gå som Ivanhoe – det sista man ser av världen är genom den smala springan i visiret.

KNÄCKEBRÖD. HÅRDKOKT ÄGG med kaviar.

Lyssnar på plattan *Veedon Fleece* med Van Morrison, ”Streets of Arklow”. Flöjten. Sången. Texten. Gitarren.

Basen. Trummorna. En av hans minst framgångsrika skivor.

Obegripligt. Tänker jag när jag hör den. Och inser därför.

Att tiden vet sällan sitt eget bästa. ■

Illustration av **Lena Freij**

LIVET ÄR KORTARE ÄN MAN TROR

Vi går förbi varandra varje dag. På väg till jobbet, bussen, affären med mera. Vi ser varandra men bryr vi oss? Försöker vi se varandra? Sen händer något. En överdos. En död och plötsligt vet många varför eller tror sig veta.

Det skrivs historier om personer. Vad den/dom gjort för fel. Vad som borde gjorts och så vidare.

Det som gör mest ont är inte drogerna, ensamheten eller mörkret utan mer hur snabbt människor börjar prata i stället för att försöka förstå. Vi måste börja bry oss om varandra medan vi lever. Ingen blir hjälpt av skitsnack och ingen räddas av att vi bygger historier för att slippa känna. Livet

är kort, ibland mycket kortare än någon hann visa att den behövde hjälp eller mer hjälp.

Så nästa gång du ser någon, försök se på riktigt. Sagt det förut, ett hej skadar aldrig och du kan våga mer än du tror.

Emelie

MIN PARTNER

Älskar att du älskar mig. Gillar att vara med dig, vill helst umgås hela tiden men vi behöver båda två sakna ibland så du inte tröttnar på mig. Vet att jag är en komplicerad flickvän, tacksam att du stått ut. Hade blivit förkrossad om det tagit slut. Älskar dig, vet att jag är smått sjuk men vill inte vara frisk.

Nadja

SNÄLL MOT DOM SNÄLLA

Det var längesen jag hade trevligt. Jag hade trevligt med en vän. Fast vi är olika. Men ändå kanske vi förstår varandra. Livet är kort ibland. Så man ska vara snäll, mot dom som är snälla.

Lee #508

UTAN RUTINER

Ska jag vara din röst? Jag är impulsiv, "konsekvenslös". Jag kan "det löser sig", ändra om och switcha. Det vänder snabbt. Levt mest utan rutiner. Du är metodisk, ansvarsfull och kastar dig inte åt olika håll. Rutiner har för dig varit lika tryggt som det kan vara på dagen, lika säker som att efter kväll blir det natt. Lika tryggt som efter natt kommer dagen.

Säljare 195

LJUS

Stig upp varje morgon och gör dig redo att låta ditt ljus skina. Hur kommer ljuset in i mitt hem genom att mina fönster står öppna? Hur kommer då ljuset in i mig genom att min kärleks dörr står öppen?

Ditte

HEMSÖ

Hemsö stärker ryggraden i samhället

Samhällsfastigheter är fastigheter för äldreboende, utbildning, vård och rättsväsende. De fastigheter som utgör ryggraden i vårt samhälle.

Läs mer på [hemso.se](https://www.hemso.se)

DET KOM ETT MAIL TILL REDAKTIONEN

Hej.

Mitt namn är XX och jag skulle behöva lite hjälp med att nå fram till rätt person och hoppas att ni kan hjälpa mig med det.

Jag har en god vän, Stoffe heter han och han arbetar med att sälja Situation Sthlm. Nu i fredags eller möjligtvis i torsdags tappade Stoffe bort sin mobiltelefon och jag vet vart han kan vända sig för att få tillbaka den.

Anledningen till att jag inte är säker på exakt vilken dag som telefonen tappades bort är av samma anledning som varför jag inte är helt säker på att han heter Stoffe eller varför jag inte har mycket att gå på för att förklara för er vem det är jag pratar om. Nämligen att jag lyssnar dåligt och ofta är narkotika-påverkad. det är inte bara viktiga saker (som vad ens vänner heter) man kan råka glömma bort, utan det kan vara lite vad som helst, men i detta fallet är det viktiga saker som bara inte finns kvar där i minnet.

Efter att ha ringt numret jag har till Stoffe några gånger så svarade till slut en herre, han jobbar på tunnelbanan i Hökarängen och där är det tydligen ovanligt att de svarar i telefoner som ringer när någon har lämnat in den i spärren. Men nu svarade spärrvakten efter några signaler så det var väl tur eller bara skitsnack. I vilket fall som helst kommer här en så fullgod redogörelse av Stoffe som jag kan ge, jag hoppas att någon av hans kollegor eller chefer är uppmärksamare än mig.

Han brukar nu för tiden hålla till runt Åhléns i city, tänk ungefär Drottninggatan, Sergels torg, Klarabergsgatan och där omkring. Stoffe berättade detta för mig när jag några dagar tidigare träffade honom på pendeltågsstationen på Södermalm där han stod i entrén och sålde tidningar.

Stoffe är runt 1 meter och 90 centimeter, har ljus och rödaktigt skägg som han iallafall senast i torsdags eller fredags inte hade klippt/trimmat ner, han har inte speciellt långt hår och kanske har han en lite skalligare fläck på huvudet så där som många män får i medelåldern. Han säljer säkert ganska många tidningar eftersom han är väldigt trevlig, han ler ofta, har snälla ögon som även ser ledsna ut som de oftast gör när personen har snälla ögon... Jag tror att han bor på Västberga eller Skarpnäcksgården, så om personen som i slutändan får detta mail frågar runt bland andra tidningsförsäljare så föreslår jag att den personen börjar med att fråga andra som bor där.

Om det hjälper så vet jag att Stoffe även har en kollega som är kurd (om jag skulle gissa) som heter någonting i stil med Issa eller Izze eller någon slags förlängning av det, (jag lyssnade inte så bra när den killen pratade om sin nuvarande situation heller), denna kurdliknande kollega till Stoffe är lite åt det gnälligare hållet, har rakat skägget och är kortare än Stoffe.

Jag vet att det inte är någon superbra beskrivning och för det ber jag om ursäkt. Vem som nu till sist får ansvaret att ta tag i detta mail kan återkomma med frågor om den har några, så ska jag vara noga med att kolla mailen/svara i telefonen ofta.

Telefonen finns i spärren på den norra uppgången i Hökarängen och enligt spärrvakten som svarade i den när jag kom fram i telefonen så återfås den mot beskrivning.

Återkom gärna om/när hela saken är över och berätta hur det har gått, det skulle det göra mig väldigt glad. Jag ska självklart göra egna försök att hitta Stoffe, det är många platser att leta på när man lyssnar dåligt men jag börjar före måndag.

Mitt nummer är XX..., ni har min tillåtelse att ge det till vem ni vill och de får ringa när som helst om det kan leda till att Stoffe får tillbaka sin telefon snabbare.

PS: Det finns en liten möjlighet att Stoffe inte heter Stoffe, eller att det var en annan station än Hökarängen, en väldigt liten möjlighet, jag är som sagt förvirrad, men utgå från att det jag skrivit ovan stämmer ganska bra.

Lycka till.

Stoffe i texten ovan – hans riktiga namn är Christopher – fick, mycket tack vare brevet och beskrivningen i det, tillbaka sin telefon.

Den låg i spärren i Hökarängen, precis som beskrivet i brevet.

Vi på redaktionen förundrades över brevskrivarens välformulerade engagemang, noggrannhet, vänlighet och vilja och förmåga till effektiv problemlösning, därav publiceringen av texten ovan. Brevskrivaren är informerad om det lyckosamma utfallet.

A photograph of a wooden interior. The background is a wall of horizontal wooden planks. In the foreground, the back of a wooden chair is visible, consisting of several vertical and horizontal slats. The lighting is warm and natural, highlighting the grain and knots of the wood.

Konstnär **Jan Lööf** bor i ett hus ute på Ekerö som man vet precis hur det skulle se ut om han ritade av det. Att teckna är för honom både filosofi, matematik och fysik – en evig fråga om perspektiv, var i bilden han ska befinna sig med det han ska berätta. Men när han blåser i sin tenorsaxofon låter det inte längre som det en gång gjorde.

ETT LIV AV STRECK OCH SAX

Text **Ulf Stolt**
Foto **Johan Bergmark**

Jan Lööf

■ **Född: 30 maj 1940 i Trollhättan. Bott i Stockholm hela sitt vuxna liv.**

■ **Gör: Konstnär, jazzmusiker.**

■ **Aktuell: Jan Lööf och hans klassiska bilderböcker är alltid aktuella. Från generation till generation har hans bildvärld förtrollat barn. Som sedan burit bilderna med sig genom livet och i sin tur visat dem för sina barn.**

Konceptet eftermiddag är redan officiellt invigt när en nyvaken Jan Lööf viker ner sina två meter så han kan se ut genom dörren vilka det är som nu kommer uppför trappan, välkomnar oss in och varnar för de kalla golven.

Det krävdes några vänstersvängar från allfartsvägen ute på Ekerö, sedan pingade gps:en att vi nått adressen – ett rött hus med brutet tak och några tillbyggnader.

Om han skulle teckna det vet man precis hur det skulle komma att se ut.

Här har Jan Lööf och hans fru, konstnären Inka Plengier Lööf, bott sedan 1997. Men då bestod huset bara av köket och ett rum till, sedan dess har huset byggts till i omgångar och det upplevs nu betydligt större på insidan än det verkar vara när man ser det utifrån.

Det stora rummet i två våningar har Jan Lööf byggt själv.

– Det fanns en tid när jag var en stark man och orkade bära spånskivor. Det gör jag inte längre. Jag hade ingen ritning, sågade till varenda planka själv och spikade upp, utom högst upp i nock där, då var det några som hjälpte mig.

Varför hade du ingen ritning?

– En ritning är ju egentligen bara en teckning i förväg av det man ska bygga... det blir bättre att man ser att det är här man ska ha trappan medan man bygger. Man känner det när man håller på vart saker ska va.

Tidigare satt han till höger uppe på loftet och hade sin

”Ritplattan och den elektroniska pennan är ju otrolig. Känslan är inte som papper, men man vänjer sig.”

ateljé och tecknade, men det fungerade inte i längden.

– Det var på grund av katterna, de gillar teknik och skulle alltid va på datorn och leka med suddgummit och så där, trampade omkring överallt, jag fick aldrig va i fred och hade ingen dörr att stänga dit upp.

Då gjordes det en tillbyggnad till – den här gången tog han hjälp med byggnationen – innanför det stora rummet.

Och det är där han nu har sin ateljé.

Jan Lööf är en utpräglad nattmänniska – har alltid varit – och brukar vakna någon gång mitt på dagen, och spenderar sedan i princip all sin vakna tid i ateljén. Han vet att han egentligen – han fyller åttiosex år i maj – borde röra på sig mer, men gör inte det.

– Det står en träningscykel inne på toaletten där, men den har jag inte slitit ut. Jag tänker hela tiden att jag börjar i morrn.

Hans dag utspelar sig därför till största delen i en svart snurrstol på fem hjul vid skrivbordet.

– Det som finns där är ju öppningen till hela världen, det har betytt så mycket med datorn och sökbarmheten på Google, jag kan hitta vad som helst. Visserligen var det en viss feeling att gå till gamla böcker eller uppslagsverk, djurböcker, gamla tekniska manualer.

Vad söker du efter?

– Jag letar efter miljöer, maskiner, saker, detaljer, grejer jag vill teckna. Sen kan jag gå genvägar i det. Jag är ju gammal konstnörd. Så när jag gör mina illustrationer är det ett lappverk av olika influenser.

Allt tecknande och illustrerande han gör börjar med ett vitt papper och en blyertspenna, nummer 4 – han har gått över till hårdare och hårdare blyertspennor genom åren.

– Annars blir det dött, det måste finnas kvar nåt av handens rörelser i bilden.

Tidigare ritade han på pannåer i hård papp som han köpte i bulk från en affär som låg vid Stureplan men som inte längre ligger kvar.

– Jag behövde ett hårt, starkt papper som en pannå för jag höll på och gnuggade och suddade och grejade och

använde olika tekniker och ett vanligt akvarellpapper hade gått sönder.

Han gör inte heller till ytan hur stora illustrationer som helst, och det finns en ritteknisk anledning bakom det.

– Man räcker inte fram riktigt, handen svävar i luften ovanför. Jag måste ha stöd för handleden när jag tecknar.

Jan Lööf var tidig med att ta till sig ny teknik och började rita med en Wacom-platta. Den platta han hade tidigare var en sådan där han ritade på en platta bredvid och såg på datorskärmen det han ritade. Nu ritar han i stället direkt på datorskärmen.

– Ritplattan och den elektroniska pennan är ju otrolig. Känslan är inte som papper, det finns inget motstånd, men man vänjer sig. Men det jag lägger in i datorn är en blyerts-teckning med linjer och skuggning, men inga färger.

Under flanellskjortan bär Jan Lööf en t-shirt från affären Hellstone musik på Götgatan som han tecknat – på den tröja han bär nu är det Bob Dylan som porträtterats.

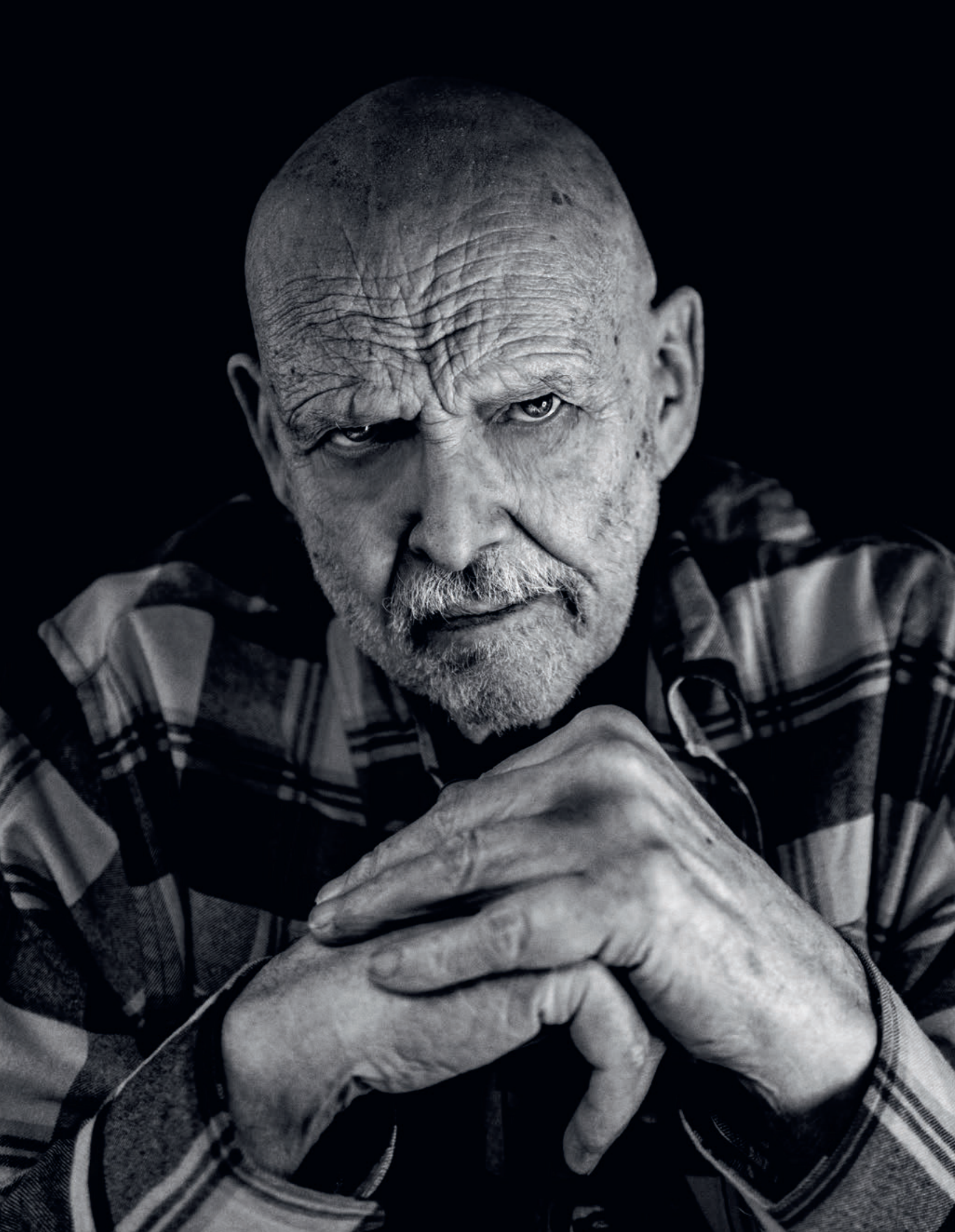
Det finns buntvis fler musiker – både svenska och utländska – han avbildat på dem.

Samarbetet kom sig av att han var inne i butiken och kikade på instrument och ägaren Sven Hellsten hade en idé om att göra t-shirts. Han tillfrågades. Ritade. De sålde bra. Och samarbetet utvecklades till att innehålla bland annat brickor, muggar och även en öletikett.

– Han har betytt mycket för mina stockholms- ►►

Bland sakerna i Jan Lööfs ateljé råder god ordning. Allting han har runt sig är mer eller mindre jobbrelaterat – skrivare, dator, papper, pennor, två saxofoner konstböcker, filmer, saxofonrör, ett piano, två maracas och en tom gallonflaska whisky.

”Jag är ju gammal konstnörd. Så när jag gör mina illustrationer är det ett lappverk av olika influenser.”

skildringar. Hade inte han funnits hade inte de där olika bilderna blivit gjorda. Såna tillfälligheter gör bilder.

Han berättar att via Sven Hellstens kontakter med amerikanska trumtekniker och barn och barnbarn till Ringo Starr så har en av brickorna han tecknat med honom hamnat hemma hos Ringo Starr.

Vad arbetar du med just nu?

– Jag håller på med flera skivomslag. Bland annat ett till min granne här borta, Stefan Sundström. Han har en egensnickrad vindsnurra man ser från vägen. Och solceller överallt.

Han lutar sig tillbaka i stolen och skrattar till, ”jag trodde inte det fanns några såna där 68-hippies kvar”.

– Men han och Nikke Ström (basist i Stefan Sundströms band, red. anm.) är ju still going strong. Men har du bara rätt par jeans så är de liksom moderna vid några olika tidpunkter genom decennierna. Det är samma med det mesta. Som det.

Han rotar sedan lite i mapparna på skrivbordet på datorn, hittar det han söker och klickar upp en bild på Stevie Wonder.

– Ska du rita Stevie Wonder så går det inte att rita efter ett fotografi, det måste i så fall va många fotografier. Man måste sitta och titta på det och vilja ha bilden... målet är att det är mycket mer Stevie Wonder i bilden än ett fotografi – han ska va mer lik än på bilden.

– Det ska liksom va mer realism i bilden än vad verkligheten innehåller.

Han tänker på samma sätt när det handlar om miljöer

Bilden på Liverpool-tränaren Jürgen Klopp i en bar som Liverpool-fans enligt ryktet blev förbannade när de såg – för i teckningen hade laget förlorat mot Arsenal.

han tecknar. Vare sig det rör sig om stadsvyer eller bilskrotar. Mer realism än verkligheten erbjuder.

– Det gör att mina bilder inte är så estetiska... de tyckte inte jag var så bra när jag gick på Konstfack, då fanns det olika stilar man skulle teckna i.

Vi blir kvar i tecknandet och vad det för honom, i sin innersta kärna, handlar om att rita. Vad det är som får honom att sitta där med pennan – elektronisk eller blyerts – i handen i timmar varje dag.

Han tar fram ett papper och ritar en pistolpipa med en mynning.

– Jag lärde mig elipsen väldigt tidigt. I och med det får jag en annan verklighetsuppfattning. Skuggan under pipan, kornets överkant som sluttar av. Det var det som var roligt, göra den typen av verklighet. För där finns problem vad gäller linjerna – det finns inga räta linjer i naturen.

– När man gör såna bilder måste man alltid hitta på ett eget perspektiv.

Han ritar sedan, under den ritade pistolpipan, en snabb skiss av en cirkusmanege – läktaren, stagen som håller tältduken, publiken, cirkusdirektören.

– Var ska det sluta? Figurer som står på golvet, publik där, var befinner sig betraktaren i detta? Jo, han ▶▶▶

Fotbollsboken

■ Jan Lööf har ett vilande projekt, en fotbollsbok som han vill illustrera och som förlaget har frågat olika skribenter om de vill skriva. I nuläget är det oklart hur det blir med boken.

”Att hålla på och laborera med de här perspektiven. Det är ett mysterium jag aldrig löser.”

”När man spelar sax måste man ha ordentligt magstöd. Jag får inte samma tryck i luften längre. Jag vet hur jag ska spela, men det låter inte som det ska.”

svävar ovanför och tittar ner. Men det stämmer aldrig med verkligheten, man måste göra en egen version av perspektivet och det som sker.

Han vänder på papperet och ritar sedan en avlång huskropp sedd lite från sidan, med en horisontlinje bakom den som fortsätter på båda sidor av den.

– När de upptäckte centralperspektivet så var de tvungna att bestämma sig för att några linjer måste va raka. Om huset är tillräckligt långt... men det stämmer ju inte helt, det blir lite fel om de strecken är raka.

– Det här är jag intresserad av, det är kärnan i det jag gör, att hålla på och laborera med de här perspektiven. Det är ett mysterium jag aldrig löser.

När Jan Lööfs pappa dog – han var musiker och uppfinnare, beskriven i en Jan Lööf-intervju av Ika Johansson i tidningen Vi som ”en sorts geni, men naiv och barnslig och dum i huvudet när det gäller det sociala” – tog han med sig hans böcker om filosofi, matematik och fysik till huset i Grekland och läste dem.

– Det är ju både filosofi och matematik och fysik i att hålla på med detta, att teckna, den här jakten på perspektiv. Vad är verkligt? Vissa saker är givna när det gäller uppfattningen av verkligen, att ta hänsyn till dem. Och hur.

Han berättar om en vän som successivt blev blind. På slutet kunde han bara urskilja blå himmel och grönt gräs när han satt i trädgården, medan Jan Lööf kunde se katten som låg i gräset, och blommorna, insekterna som surrade över bordet. Men om man ökat Jan Lööfs syn tusen gånger så hade han sett ljusbågar, dammpartiklar och luftmolekyler.

– Så det är ju egentligen en konstnärlig bild av verkligheten vi har på grund av vår begränsade syn.

Han klickar fram en bild till, från boken *Örnis bilar* – en man förvillande lik James Joyce vid telefonen, genom fönstret bakom honom ser man ett fartyg med en lastkran och några människor.

– Igen. Det handlar om perspektiv. Var ska jag va? Jag får hitta ett läge där jag får med det jag vill i bilden, det här är ett slags ovanifrånperspektiv. Men så jag får med båten och människorna på ett sätt så de funkar i bilden.

Han påpekar att telefon i bilden numera är uråldrig. Likaså båtens kran.

– Det får betraktas i det ljus det skapas. Alla mina böcker och bilder får göra det. Ses i den tid de gjordes, hur det var och såg ut då.

Innan bilderboken *Örnis bilar*, som han gjorde tillsammans med Carl Johan De Geer och som kom ut 1994, hade han inte gjort några bilderböcker på sexton år. Det enda han gjort under de åren var tv-serien med Skrotnisse.

– Men mest drev jag runt och spelade jazz, det var då jag hade den stora studion i Hammarbyhamnen med ett stort elpiano, trummor och andra instrument och välkomnade alla i jazzsvängen.

– Vi jammade och spelade in, men vi gjorde aldrig några plattor där. Det har vi däremot gjort här, med Sumpen Swingsters, det är väldigt bra akustik i det stora rummet som jag byggt.

Under den perioden var det mer – eller kanske enbart – fokus på musiken.

– Jag hade inga problem med att livnära mig för att jag översatte några böcker, min förläggare var min polare så han hjälpte mig. Sen revs det i Hammarbyhamnen och jag hade ingenstans att bo och i samma veva träffade jag Inka, ►►

då såg hon till att jag kom på fötter. Mina slitna skor var som båtar sa hon, ”och du går i en gammal rock”.

– Hon risslade upp mig och såg till att vi fick någorlunda boende, var sin bostadsrätt. Jag bodde på Östgötagatan i backen upp mot Mosebacke. Vi tog lång tid på oss, tio år innan vi gifte oss.

Jan Lööf flyttade till Stockholm från Trollhättan när han var arton år gammal och kom in på Konstfack.

”Har man för lätt för sig blir man lätt eklektiker, det får inte gå för lätt.”

– Jag hade en faster som bodde på Roslagsgatan som var gift med en stockholmare, han var den första stockholmare jag träffade. I början bodde jag hemma hos henne, hyrde jungfrukammaren.

På den tiden – i slutet av femtitalet – fanns det gott om rivningskontrakt i hyreshusen i Stockholm.

– Det fanns rivningskontrakt både i Klara och på Östermalm och vi hade en stor lägenhet i Vasastan uppe vid Observatorielunden ganska länge.

Att komma från en småstad med tecknarambitioner gjorde att Stockholm omedelbart blev hans palett, en plats där miljör och gator och hus och människor han såg under promenaderna i stan naturligt letade sig in i hans minne och sedan ut genom handen och pennan och hamnade på papper.

Och så har han fortsatt använda staden.

– Det kommer automatiskt att man kollar mer. Det finns ju ingen fantasi i den bemärkelsen, det måste ju finnas i skallen innan, sen är man inne där och plockar.

Numera är han inte i stan så ofta.

– Jag åker in ibland och hälsar på polare. Jag sålde en del grejer på Seriegalleriet på S:t Paulsgatan, så då jag åkte dit

”Man måste va cool i alla lägen. Det har grabbar sysslat med i alla tider – att va coolare än de i själva verket är.”

ibland. Men de lägger ner. Det är synd. För seriebutiken på samma gata nere i backen har också stängt.

– Jag har rört mig mycket runt Mariatorget, haft polare som bott där i krokarna. Och det har fortsatt så. Finns korvkiosken kvar på Mariatorget?

Lite överallt i Jan Lööfs hus står det olika musikinstrument, eller hänger på väggarna. Ute i hans ateljé står ett piano mot väggen, det hänger en mandolin vid fönstret och det står en barytonsax i ett ställ vid kortändan av ena skrivbordet, vid det låga fönstret en tenorsax.

Men Jan Lööflåter inte som ha en gång gjorde. Han dras med lite ålderskrämpor, och det hjärtflimmer han drabbats av påverkar kraften i lungorna han skulle behöva för att få det ljud i saxen han vill.

– När man spelar sax måste man ha ordentligt magstöd. Jag får inte samma tryck i luften längre. Jag vet hur jag ska spela, men det låter inte som det ska. Man kan spela amatörsax, det är inget fel med det, men om man ska lira med band så måste man ha tryck i det.

När han senare spelar några bluesfraser på sin tenorsax under fotograferingen är det svårt för ett otränat öra att urskilja att det inte är tillräckligt med luft som pressas genom saxens klaffar. Det låter bra.

Hans pappa, farfar och farbror var alla musikaliska missionsförbundare som spelade i kyrkan och hade en naturlig musikalitet som han inte hade.

– Jag fick mer kämpa, men å andra sidan så visste jag från början att jag kunde spela bättre musik än dom kunde, de var för gammaldags och sentimentala i sitt musikaliska uttryck.

– Bliar man jazzmusiker gör det inget om det tar tid att lära sig nya grejer. När motståndet bryter igenom blir det

mer power. Har man för lätt för sig blir man lätt eklektiker, det får inte gå för lätt.

Hur känns det att inte kunna spela som förr?

– Det känns lite sorgligt, så klart. Men alla kan inte fortsätta med sina jobb, Zlatan kan inte spela fotboll hur länge som helst. Det är liksom borta bara, men det får man ta.

Håkan Hellström frågade honom om han inte ville komma ner till Göteborg och gästa honom på Ullevi, men han kände inte att han hade den kraft i lungorna han ville ha för att spela i ett sådant sammanhang.

– Jag kände att det var inget jag skulle göra. Men det var trevligt att han frågade.

Vi talar om åldrande – en oundviklig verklighet för en människa över åttio år – och vad som följer av det. Minnet blir sämre, bland annat.

– Jag kan bli stående i köket ibland och komma på mig med att jag inte vet vad jag gör där, sen kommer jag på att det är glasögonen som ligger där på bordet jag ska ha.

Nåt framtida projekt du är inne på?

– Jag skulle vilja göra en pusselbild, en stor bild med en massa figurer. De kan va svåra att titta på om det är för mycket, men man får ordna det så det blir läsbart.

I april i år ställer Jan Lööf, för första gången någonsin, ut sina bilder i hemstaden Trollhättan.

– Det ska va i den gamla ångloksverkstan där min farfar jobbade. Det är gamla tegelbyggnader som de gjort om. Film i Väst är i de lokalerna också, det kallas ju Trollywood, där har en massa filmer spelats in. Jag har inte varit där, men byggnaderna såg fina ut.

Det skymmer utanför fönstren.

Men i Jan Lööfs tideräkning har dagen egentligen bara börjat och han har en del saker han måste ta itu med.

Han har fått ett mail från Expressen som han lovat att svara på med vändande post, det handlar om AI och SVT:s barnprogram och de vill veta vad han tycker om det eftersom han hållit på med barnprogram och animation.

Han vet inte riktigt vad han tycker. Eller vad han ska tycka.

– Ska jag säga att det är kass eller ska jag hålla nåt slags brandtal? Det går ju inte att göra nåt åt det, men det är farligt som fan.

– Brandtal är inget kul att hålla, man måste va cool i alla lägen. Det har grabbar sysslat med i alla tider – att va coolare än de i själva verket är. Det slutar aldrig. ■

Egna emojis

■ Jan Lööf kommunicerar i skrift via iPad eller dator och har därför saknat att inte kunna skicka med emojis när han skriver. Så han har gjort en handfull egna emojis som han skickar med i konversationer med utvalda.

Han tycker de är roliga.

Hans fru kanske inte så värst.

Illustration av LO

DOM JÄVLA KNIVARNA

Liksom livet till stor del är känsla är också mina smultronställen på Moder Jord skiftande, där minnen av trygghet eller otrygghet varit olika geografiska platser. Allt ifrån det sköna gungandet i mammas mage, jag hörde mors och fars röster, det gav mig trygghet: då var min plats där.

Jag och André Kocken (vi säljer bägge två Situation Sthlm) var i Tessinparken på Östermalm, vi skulle sälja tidningen under dagen för att förbättra vår skrala ekonomi. Polisriketen körde upp och stannade vid tunnelbanegången samtidigt som jag och André började gå mot ingången till Fältöversten då vi skulle handla innan vi började sälja tidningar. "Hallå där, vänta lite". Vi stannade till och vände oss om, tre manliga poliser och en kvinnlig tittade uppfordrande på oss. "Det var värst vad ni fick bråttom när vi kom", sa den ene polisen.

Polisen grupperade sig, två poliser på mig och deras kollegor vände sig mot André och särade på oss. "Vi går åt sidan lite", den ene polisen höll ett markerande grepp med sin skinnhandske om min vänsterarm.

Varken jag eller André hade något att dölja men en tanke slog mig – säg inte att det är dom där jävla knivarna igen?

Det var det så klart. Knivarna har sin förklaring. André arbetar som ambulerande kock i olika perioder för olika restauranger i Stockholmsområdet och föredrar att arbeta med sina egna köksknivar som han förvarar i ett knivsetsfodral i läder. Knivarna ligger i separata fack som man rullar ihop och knyter igen under transport mellan hemmet och arbetsplatsen/arbetsplatserna.

Den här dagen skulle vi sälja tidningar och gå hem till André för att äta lite, ta oss en öl eller två.

"Vi kanske var lite uppspelta då vi inte träffats på ett tag men berusade var vi inte."

André hade sina knivar i sin ryggsäck men då jag hade med mig en mindre resväska med ombyte så föreslog jag att vi packar ner dessa i resväskan för vidare transport. Sagt och gjort och vi begav oss in i butikerna för att inhandla de nödvändiga varorna.

Livsmedlet gick bra men vi hade mindre framgång på Systembolaget, vi nekades att inhandla på detta bolag, vi kanske var lite uppspelta då vi inte träffats på ett tag men berusade var vi inte. Vi bestämde oss för en promenad till nästa inrättning av denna framgångsrika butikskedja, Östermalmstorg närmare bestämt. Men av olika anledningar kom vi ifrån varandra och André saknade mobiltelefon så jag kunde inte nå honom.

Jag bestämde mig för att gå tillbaka till Fältöversten men ingen André dök upp, däremot dök polisen upp som gubben i lådan. "Hur står det till?". "Jo tack bara bra", svarade jag. "Har du Id-kort?". "Nej, ni får ta personnumret". Polisen slog på mig via sin telefon, tittade på sin kollega. "Nej ingenting där", han fortsatte, tittade på mig. "Har du något vasst på dig?". "Nej", svarade jag sanningsenligt. "Är det säkert det?". "Jajamensan", men jag fortsatte och klargjorde "jag har kompisens Andrés kockknivar i resväskan men inget på mig". "Har du knivar i väskan?". "Ja".

Polisen la ner väskan på rygg och drog i blyxtlåset och där låg knivsetet ihoprullat på mina persedlar, fastspända med resårband i kors, vilket är allmänt förekommande i en resväska i plast.

Den ene polisen till den andra. "Olag knivinnehav på offentlig plats, eller vad tycker du?". "Jag håller med, vi tar ett beslag". Sagt och gjort. Knivarna med fodral beslagtogs och patrullen åkte vidare för att bekämpa den organiserade brottsligheten i huvudstaden.

Ja ja, tänkte jag för mig själv. Det där kommer väl inte leda någon vart, inte ens en LOB (Lagen om omhändertagande av berusade personer). Knivarna får André ordna upp med polisen. Lagens arm är lång och jag kallades till rättegång. Jag dömdes till slut, 14 dagars påföljd jag fick och en dagsbot på tusen kronor. Jag blev erbjuden fotboja av frivården men då jag saknade bostad och försörjningsstöd nekade mig bostad, så jag kunde avtjäna min påföljd med fotboja, så återstod fängelse till det facila priset enligt nedan.

"Knivarna med fodral beslagtogs och patrullen åkte vidare för att bekämpa den organiserade brottsligheten i huvudstaden."

Kostnaden enligt kriminalvården 2025-10-26 uppgår till 3 773 kronor/dygn för en intagen, totalkostnaden för mig slutade på 52 822 kronor.

Men historien är inte slut där.

Jag erhöll ett brev från polisen och blev glad. Jag skulle återfå det beslagtagna godset. Jag informerade André och vi begav oss till polisstationen. Jag hade med pappret och ID-kort och erhöll en kartong med ärendenummer som skulle innehålla det beslagtagna godset.

Glada i hågen som vi blev spände vi fast kartongen på Andrés cykel, jag gav honom utlämningsbeviset och vi skildes åt. Det gick några dagar och André ringde mig. "Jag har öppnat kartongen, det var bara knivfodralet där, själva kockknivarna är förverkade".

Inköpskostnaden för nya knivar uppgår till cirka tio tusen kronor.

Tony, säljare 204

VAR ÄR MANUALEN?

Olika alternativ, inga alternativ, fatta beslut utifrån vad som känns rätt/bra. Men kom ihåg, krångla till det lite. Hör utbildade/skolade människor tala om sin syn, sin åsikt och komma med sin "propaganda". "Det är så det är eller det är så". Hoppet och önskan kan spela in och beslut blir tagna. Man känner sig bortkommen, ansvarfull och ensam?

Blir det utifrån dig, din integritet och vilja eller utifrån mitt hopp och förtvivlan?

Var är manualen?

Säljare 195

GÅ VIDARE

Vi följdes en bit på vägen. Nu är du försvunnen. Ingen förklaring. Det är bara att släppa och gå vidare.

Kersti

EGOIST

Glad. Inser inte allvaret i sjukdomen. Snäll. Läger sig i det jag inte har med att göra. Tar hand om mig själv. Egoist

Sit 612

ENSAM

*Det finns alltid någon som blir över
Du tänker, jag inte behöver.*

*Du tänker
bara jag, bara jag
tänker jag skiter väl i dig?
Vad har du någonsin gjort för mig?
Det enda du har gjort är att förstöra.*

Du tror, tänker du är allt.

*Ditt hjärta det är kallt
så vad funderar jag på?*

*Jo – att ta på mig termobyxorna,
det är dags att gå.*

*Efter sjuttioelva dagar är det dags att få
lite semester, lugn och ro.*

Magdalena 407

Illustration av LO

LÖPE OCH VASSLE I HANINGE

Ornö, Utö, Åva och Lyckeby är olika platser i södra Stockholm, närmare bestämt i Haninge kommun. Det är också namnen på några av de ostar som tillverkas på Gårdsmejeriet Sanda.

Text **Gerd Eriksson**
Foto **Magnus Sandberg**

Ostar i olika stadier av mognadsprocessen. De tvättas och vänds ett par gånger i veckan. Ost mår bra av att luftas på båda sidor. I kylan med hårdostarna är det 11-12 grader kallt och en luftfuktighet på 90 procent.

Ben Perez rör ner åtta liter mjölksyrebakterier i omgångar i grytan. De sätter skjuts på syrningsprocessen så att pH-värdet går ner.

Redan vid sex på morgonen åker Ben Perez till en gård på Gålö för att hämta mjölk till osttillverkningen. Mjölken rinner in i tanken på släpet utan mellanhänder. Från kons spene rakt ned i transporttanken. Korna är av rasen svensk rödbrokg boskap, SRB, och han ska ha med sig runt 400 liter.

– Vi vill ha den så färsk som möjligt, säger han innan han sätter sig bakom ratten och kör de åtta kilometerna till gårdsmejeriet där både hans fru, syster, svärföräldrar och andra är involverade i osttillverkningen på olika sätt.

Han kör försiktigt på de smala vägarna så att mjölken inte ska skaka.

Kylrummen ligger på rad till höger i det lilla gårdsmejeriet och ystningen av osten sker till vänster i ett ljus och vitkaklat rum. Mjölken

från transporttanken pumpas in via en ledning till grytan.

Grytan är själva hjärtat i mejeriet. Ben Perez värmer mjölken till 63 grader, pastöriserar den, för att få bort det han kallar onda bakterier.

Känner du skillnad på smaken på mjölken under olika årstider?

– Inte direkt, möjligen när korna släpps ut första gången på våren och får äta grönt gräs. Då tycker jag att mjölken kan dofta lite färskt gräs.

Ben Perez har tidigare jobbat på en bondgård och hjälpt till med både mjölkning och andra göromål. Men när hans svärmor slutade som kemist efter fyrtio år på ett forskningslaboratorium och började med osttillverkning blev han en del i verksamheten.

De startade Gårdsmejeriet Sanda 2012, det ligger i Österhaninge, vägg i vägg med ett hönseri. Och en och en halv mil från Farsta centrum.

De tillverkar fjorton olika ostar. Hårdost, kittost, vit- och blåmögelost, salladsost och en eldost som liknar halloumi.

Då och då gör de också färskost.

Eftersom de alla bor och verkar i Haninge kommun har ostarna lokala namn. En brie heter Kymendö, en hårdost Stegsholm, som en hyllning till korna och gården där mjölken kommer ifrån, och Ornö är en stark hårdost.

Hans fru Tove Perez är tyvärr sjuk och hemma dagen vi är på besök. Men efteråt via telefon berättar hon om varför stavningen på osten Kymendö bara är med ett "m".

– Först skrev vi Kymmendö. Då hörde en

Dekel Rind kör ut ost en gång i veckan. Kunderna är bland annat matvaruaffärer på Kungsholmen, Liljeholmen i Sickla och Haninge, förstås.

Spirudden är en kittost och en plats känd för ekbackar och orkidéer. Tyresta är en vitmögeltost i camembertstil och Vendelsö en blå- och vitmögeltost.

Sitvanit Perez vispar mjölken i hinkarna så att den ska svalna snabbare. Den ska hållas på glasflaskor till kunder som förbeställt.

"EN DEL KÖPER BÅDE MJÖLK, OST OCH ÄGG. ALLT ÄR PRODUCERAT HÄR, AV LOKALA RÅVAROR."

boende på Kymmendö av sig och sa att det bara skulle vara ett "m". Då ändrade vi till det på alla våra etiketter. Men en del kunder reagerar på stavningen nu.

När den uppvärmda mjölken i grytan i mejeriet svalnat till 32 grader tillsätter Ben Perez mjölksyrebakterier, goda bakterier. Sedan öppnar han kranen nedtill och fyller några rostfria hinkar med mjölk.

– Vi har kunder som köper mjölk direkt av oss, det finns inte så många bönder kvar på rimligt avstånd från stan. De som handlar är mest folk från södra sidan av stan. Men vi har även de från norra Stockholm. Eftersom grannen bredvid har ägg så köper en del som kommer hit både mjölk, ost och ägg. Allt är

producerat här, av lokala råvaror.

Hans syster Sitvanit Perez rör sakta med en stor ballongvisp i de rostfria hinkarna som står i vattenbad för att drickmjölken ska svalna. Sedan ska hon tappa den på glasflaskor. Kunder som har beställt tre eller fem liter mjölk får den i stället i rejäla vita plasthinkar med lock.

I ett hörn står ett väldigt litet stativ med ett provrör, där mäter Ben Perez syran i mjölken. Och på bänken bredvid är det som en loggbok där han skriver upp temperatur, syra, mängd och annan viktig fakta om varje omgång mjölk.

Sedan tvättar han händerna – igen. Han gör det som en kirurg som ska in på operation, långt uppåt armbågarna. Sedan sticker han ner en metallinjal i grytan. ▶▶▶

– Jag mäter hur många liter det är kvar för att veta hur mycket löpe jag ska tillsätta. Löpen gör att mjölken koagulerar så att ostmassan separeras från vassle.

Han tar fram en flaska där det står ”Penicillinum Roqueforti” och håller i grytan. Innehållet är blått och luktar svagt avjäst. Det är svampkultur för blåmögelostar.

– Vi gör en sorts ost per dag, i dag är det Sanda blåvitmögel. Det är en specialost som kom till genom ett misstag. Vi gjorde ädelost, men det blev vitmögel på den vid lagringen och vi trodde att femtio kilo ost var förstörd. När kunderna ändå fick testa gillade de den, så den är kvar.

När mjölken i grytan fått tillsats av både bakterier och löpe tar det ungefär femtio minuter innan den börjar koagulera. Hur lång löptid som behövs beror på vilken ost de ska göra. Är det mjuka ostar rör de i grytan för hand för att vasslen ska släppa, är det hårda ostar använder de mekaniska vevar. Ostmassan behöver bli i små bitar innan den kan läggas över i formar. Den här dagen ska den packas i mindre plastformar med nätmönster.

Gårdsmejeriet Sanda är ett lokalt mejeri på landsbygden, ungefär som förr i tiden i den här trakten av Stockholm. Under 1800-talet var det nödvändig att ysta ost för att konservera mjölken till vintern.

– Som torpare hade man i bästa fall en ko eller en get. På vintern gick djuren i sin eller gav betydligt mindre mängd mjölk, då var osten ett sätt att ha mjölkprodukter hela året, säger Lou-Lou Hillstad i Sorunda Hembygdsförening.

Det fanns också handelsbodas som var en slags småmejerier, de köpte in mjölk från bönderna i trakten. Och det var bönderna och gårdarna på landsbygden runt Stockholm som försåg stadsborna med mjölk till osttillverkning.

1915 skedde en förändring av mejerierna i Stockholm.

Lokala mejerier gick ihop till större enheter och jordbrukare gick samman och bildade Mjölcentralen. Den blev ledande producent av alla mejerivaror i Stockholm. Inklusivt ost. Huvudmejeriet låg i kvarteret Läkaren på Dalagatan/Torsgatan. Där fanns laborato-

VOLYM

■ För att göra ett kilo hårdost går det åt 10 liter mjölk.

VASSLE

■ Vassle är en näringsrik restprodukt vid osttillverkning. Mild och syrlig i smaken och rik på protein, mineraler och vitaminer. Går att använda i både bakning, matlagning och fermentering. Eller till att gödsla en åker.

MEJERSKOR

■ På de tidiga mejerierna basade utbildade mejerskor, de hade hög status och ansvarade för den viktiga ost- och smörtlillverknigen.

■ Vid mellankrigstidens slut fanns inga mejerskor kvar. När vetenskapen gjorde sitt intåg i mjölkhanteringen med industrialisering av mejerierna, och teknik som ansågs manlig, ersattes mejerskorna av manliga mejerister.

Osten baddas och borstas med vatten och salt för att inte ett oönskat vitt fluffigt mögel ska få fäste. Den ska ha en naturlig yta.

Den långa stickan använder de för att plocka hål i blåmögelostar så att det kommer in syre till möglet. Blåmögelostar mognar inifrån och ut.

Yoghurt och fil är nya tillskott på mejeriet sen ett drygt år. Även de gjorda på mjölk från kossorna på Stegsholms gård på norra Gälö.

Gårdsmejeriet Sanda är vana vid att få utmärkelser för sina ostar. På årets Ostfestival på Münchenbryggeriet blev det guld och silver.

rierna och där hanterades alltså Stockholms mjölkförsörjning.

Mjolkcentralen låg kvar på samma plats till 1980-talet.

Tillbaka till gårdsmejeriet i Sanda.

Där lagras hårdosten Lyckeby i kylrummet upp till 1,5 år, på brädor av senvuxen gran. Det är tolv grader i kylrummet och en luftfuktighet är på nittio procent. Det luktar svagt av ammoniak.

– I början av lagringen tvättar eller borstar vi ostarna två gånger per vecka, sen en gång per vecka och därefter glesare. Vi tvättar dem med vatten och salt.

Vissa av hårdostarna har legat där sedan sommaren 2025, går det att läsa på lappar på hyllorna. Och de ska ligga ett bra tag till. Hos vitmögelostarna är det tio till elva grader. Och i kylrummet med blåmögelostar åtta grader.

– De ostarna behöver inte lagras lika länge, runt sex månader.

Under ostmässan i Stockholm nyligen fick Gårdsmejeriet Sanda utmärkelser för sina ostar. Guldmedalj för Tyresta som är en camembert och silver för kittosten Spirudden.

Dekel Rind är den som kör ut ostarna till butiker, restauranger och hotell i Stockholm. Haninge, Liljeholmen, Sickla, Kungsholmen och Smådalarö gård är några av ställena han åker till.

– Jag tror att det vi säljer mest av är vår brie och camembert, säger Dekel Rind.

Han är också ansvarig för ostboden utanför mejeriet. En röd bod med vita knutar som smälter in i omgivningen. Där går det att handla ost och betala med Swish när mejeriet är stängt.

På våren och sommaren när folk ska till sina landställen och båtarna på Dalarö så är det tio gånger fler besökare i ostboden.

Personalen på Gårdsmejeriet Sanda jobbar varje dag året runt. Varannan dag är det ystning, varannan dag pyssel med ostarna. Ben Perez går upp 04.30 på morgnarna och arbetsdagarna blir ofta tolv timmar.

– Jag skulle inte säga att jag är proffs på osttillverkning. Men jag tycker om det jag gör och vill göra det bra. ■

Enkät. Att sälja Situation Sthlm förändrar livet. Mänskliga möten betyder mest.

SÅ GOTTSOM alla Situation Sthlm-säljare – 92 procent – uppger att de har fått en bättre livssituation sedan de började sälja tidningen. Det visar den årliga enkäten med säljarna.

Förbättringarna handlar bland annat om ekonomi och självkänsla, rutiner och sysselsättning samt minskad kriminalitet och alkohol- och droganvändning.

Sedan 2009 har Situation Sthlm varje år gjort en anonym enkät med säljarna. Dels för att få en bild av säljarkåren – ålder, kön och boendesituation – men

också för att se vad som motiverar dem och hur försäljningen påverkar deras liv.

Resultaten används i utvecklingen av verksamheten.

En säljare sammanfattar det många vittnar om: ”Bättre självförtroende, mindre stress, ekonomiska situationen förbättrad, mer social = mindre isolerad, får vara i en gemenskap = positivt, känns ansvarsfullt och meningsfullt, känner mig kanske gladare – jag kan också!”

En annan skriver i ett enkätsvar: ”Jag motiveras till att tänka

framåt. Jag kan spara och sätta mål med livet. Självkänslan är starkare nu.”

Enkäten visar också att det som säljarna främst lyfter är den sociala gemenskapen och möten med människor.

”Det är ett väldigt socialt arbete, många möten och samtal med människor under försäljningen. Ibland även utan att de köper en tidning. Friska vindar!”, skriver en säljare.

Hälsan påverkas också positivt, på flera sätt. En kvinna anger i enkäten: ”Jag lever hälsosam-

mare, köper ut den medicin jag måste ha. Har råd att idrotta och äta lämpligt. Har efter decennier lyckats sluta injicera narkotika. Har en familj och sociala beröringspunkter i tidningen, sköter hygien och kläder och har kontakt med vanligt folk.”

– Det är alltid roligt att sammanställa enkäterna, säger Jenny Lindroth, verksamhetschef för den sociala verksamheten. Vi som jobbar här ser varje dag hur viktig verksamheten är och hur konstruktiv tidningsförsäljningen är. Att få läsa säljarnas egna tankar och ofta lovord kring vad Situation Sthlm betyder för dem betyder väldigt mycket för oss.

VD Pia Stolt beskriver det som årets höjdpunkt att få ta del av säljarnas enkätsvar.

– De lägger så stor möda på att svara. Deras svar berättar mycket om dem själva och livet de lever och vad som är viktigt för dem. Jag blir tagen av deras uppriktighet och berörd över hur viktigt

”Om de inte sålde tidningen svarar flera att de tror att de skulle vara döda.”

MAGNUS SANDBERG

det är för dem att ta del av allt det innebär att vara säljare av Situation Sthlm. Det väcker en känsla av vördnad, stolthet och ansvar. **Upplever ni att något stack ut i årets enkät?**

– Svaren brukar påminna om varandra år efter år, men i år upplevde jag att många särskilt framhöll vikten av det sociala: sammanhållningen säljarna emellan, kontakten med köparna, att bryta isolering och att få en roll i samhället genom att sälja tidningen, säger Jenny Lindroth. Pia Stolt håller med.

– Det som sticker ut är hur högt de rankar den sociala kontakt som tidningsförsäljningen och mötet med personalen ger. Det är fantasitiskt att få vara med och bidra till att göra skillnad i säljarnas liv.

MÅNGA BESKRIVER i enkäten tidningsförsäljningen som livsviktig: ”Utan Situation Sthlm hade jag garanterat inte varit kvar i livet. Så mitt liv har blivit 100% bättre.”

När de får frågan vad de skulle göra om de inte sålde tidningen

svarar flera att de tror att de skulle vara döda. Många att de skulle ägna sig åt kriminalitet. Andra att de skulle tigga, må sämre psykiskt eller använda mer droger.

Sist får de frågan: Vad betyder det för dig att vara säljare av Situation Sthlm?

”Allt”, svarar många. Andra: ”ansvar”, ”gemenskap” och ”trygghet”. Flera berättar att de känner stolthet, att de har ”något vettigt att göra” och att de är delaktiga i samhället.

Och en skriver: ”Jag betyder nåt. Jag är nån.” ■

SITUATION STHLMS SÄLJARE

■ **86 personer deltog i enkäten.**

■ **74 procent är män och 26 procent kvinnor.**

■ **Medelåldern är 54 år. Kvinnorna är något yngre med en medelålder på 51 år, medan medelåldern för män är 55 år.**

■ **92 procent uppger att deras livssituation förändrats sedan de blev säljare.**

”Ville komma ut och träffa folk”

Cecilia Kromstedt började sälja Situation Sthlm igen för en tid sedan.

– Jag kände att jag borde ta upp det igen. Jag ville komma ut och träffa folk och ha nåt att göra på dagarna, ha en rutin. Då är det här perfekt, det är som att gå till jobbet. Jag tycker också det är toppen att komma hit, man sitter och pratar med varandra en stund.

Hon säljer ”lite överallt”, men ofta vid Odenplan, alla dagar i veckan utom söndagar.

– Jag vill vara i gång varje dag. Både för att

MARIA HAGSTRÖM

Cecilia Kromstedt, Situation Sthlm-säljare.

må bra och för att sälja tidningar.

Att få in lite extra pengar är en motivation. Men den främsta förbättringen av livssituationen är för henne det sociala.

– Att jag kommer ut

mer på dagarna. Både kunderna och andra som kommer fram och pratar med en. Det är det som betyder mest. Och det ger mig rörelse. För mig är det viktigt.

Vad gjorde du om dagarna innan du började sälja Situation Sthlm?

– Jag bodde på Kruks stödboende och ägnade mig bland annat åt att virka ett överkast till min dotter. Jag har aldrig haft problem med att sysselsätta mig, men jag träffade inte så mycket folk förut.

ADORESTOCK

Situation Sthlm-säljarnas boendesituation

En majoritet av Situation Sthlm-säljarna befinner sig i någon form av tryggh eller tillfällig boendesituation, visar den senaste enkäten. Samtidigt har en del tagit steg mot mer stabilt boende.

I svaren uppger flera att deras boendesituation har förbättrats sedan de började sälja Situation Sthlm, till exempel skriver de: ”Fått boende via bostad först” och ”Behöver inte längre sova i skogen”. Störst förändringar kopplas dock till det sociala, ekonomin, minskad kriminalitet och bättre psykiskt mående.

Jämfört med tidigare års enkäter tyder svaren på att fler har en lägenhet i dag och färre befinner sig i akut hemlöshet. För tio år sedan svarade 38 procent att de sover ute eller på akutboende, i dag är det 26 procent. År 2015 svarade

4 procent att de hade ”egen lägenhet” och i dag svarar 21 procent att de har eget förstahandskontrakt.

Men siffrorna är inte helt jämförbara, enligt Jenny Lindroth, chef för den sociala verksamheten.

– Dels har vi ändrat formuleringarna kring boendesituationen lite genom åren, men det är också så att vissa säljare uppger ’eget kontrakt’ när det de facto rör sig om försökslägenhet eller Bostad först, påpekar hon.

– En felkälla kan också vara att de säljarna som sover ute och därmed också är de mest sårbara är de som inte vill eller orkar svara på enkäten. Det gör att siffrorna inte exakt speglar målgruppen. Samtidigt ser vi ju att tillvaron för många förbättras i och med verksamheten och därmed också boendesituationen.

Boendesituation i siffror

Ute/härbärge/Akutboende	26%
Stödboende, försökslägenhet/Bostads Först	20%
Inneboende eller andrahandsboende	22%
Eget förstahandskontrakt	21%
Annat	12%

70%

ungefär av Situation Sthlm-säljarna uppger förbättrad ekonomi sedan de började sälja tidningen. Lika många lyfter social gemenskap och mänskliga möten som förbättringar i livet.

1,5

miljarder kronor satsar regeringen på att stärka vuxenpsykiatrin. Det ska förbättra tillgängligheten, öka antalet vårdplatser och göra vården mer flexibel.

ORD FRÅN GATAN

”Just nu behöver jag knarka – det enda som existerar som lindrar min smärta.”

Situation Sthlms säljare Britt-Mari Siltamäki, i texten ”Vad orden gör för mig”, publicerad på sidorna ”Med egna ord – säljarnas texter från gatan” i # 149, maj 2018. Hon dog 2019.

HALLÅ

Lägesrapport från en säljare

NOSSIO NYHOJ

Idag har Susanne Blomkvist en träningslägenhet och slipper bryta sig in för att komma undan kylan.

”Är man ute så fryser man ihjäl”

Susanne Blomkvist har fjorton års erfarenhet av att överleva vintern på gatan.

Hur agerar man vid en köldknäpp som den här vintern?

– Man kan inte vara ute, inte i den kylan, för man fryser ihjäl. Man måste in liksom. Jag har ju haft ett kobben och brutit mig in i en port när det

varit för jäkligt. Men om man nu inte vill göra det så är man hänvisad till att exempelvis gå och känna på portar, eller hitta ett soprum eller så.

Vilka platser sover man på?

– Jag har ju bott i tält. Jag har bott i ett elrum i ett bostadshus. Jag har bott i portar, soprum, i ett garage i Gamla stan. Jag har bott på alla härbärgen som finns. I dag har jag en träningslägenhet.

Hur blir sömnen när man sover ute?

– Har man tur så kanske man kan sova i en port i en och en halv, två timmar. Jag var aldrig utvilad, kom aldrig ner i REM-sömn. Och sen också alltid bära allting för att du inte har förvaringsmöjlighet. Så du går fram och tillbaka, upp och ner över Stockholms gator och torg. Och bär tungt och fryser.

ULF STOLT

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

”Men utan mörkret kan inte stjärnorna synas, du är en stjärna och jag ser dig.”

”Så bra att jag har något att läsa nu när det är stopp på pendeln.”

”Blev glad när jag såg dig, länge sedan jag sett nån som säljer Situation Sthlm i Uppsala.”

”Brukar normalt cykla till jobbet men tog tuben från Hökis denna gång och kände att en tidning måste man ju köpa.”

”När jag ser alla som går förbi utan att köpa en tidning tänker jag på hur trevliga och upplyftande samtal de går miste om.”

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren **Elina** tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

JS
60

ULTIMATE

LIGIER

WELCOME TO THE NEXT LEVEL

JS60 SUV i Ultimateförande. 16" svartlackade Extreme-fälgar. 6.0 ljudsystem 6.8" touchskärm med Apple Carplay och Android Auto. Extra krockskyddsbalkar i dörrarna. Airbag-ratt ingår.

SÄTESVÄRME
Vinterkomfort

LUFTKONDITIONERING
Sommarkomfort (endast DCI)

AIRBAG-RATT
Ingår vid köp

KROCKSKYDDSBALK
Extra kryssbalk i dörrsidorna

45 KM/TIM
+50%
50% snabbare än A-traktor

#1
Sveriges mest sålda mopedbil

HOLMSTRAND BIL

Tel 08-730 44 66 - www.holmstrandbil.se - Stängselbodavägen 5B, 186 92 Vallentuna

Med reservation för tryckfel.

Företagsprenumeration

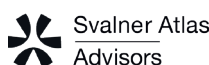
Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

3d0 arkitekter ab

SORAYA BAY
FÖRFATTARDEBUTANT:

"INTE EN SJÄLVKLARHET ATT FÅ BLI LÄST"

I den hyllade novellsamlingen *Ymnighetshornet* skildrar debutanten **Soraya Bay** den samtida kvinnans situation i kapitalismen.

BOK Soraya Bay är aktuell med sin första bok *Ymnighetshornet*. Boken skärskådar den kvinnliga erfarenheten i en kapitalistisk samtid och kretsar kring teman som relationer, feminism och klasskritik. Sedan publiceringen har boken mötts av överväldigande positiva recensioner.

– Det är ju en rolig grej bara att få bli läst, det är ju inte en självklarhet. Så jag är otroligt lyckligt lottad och glad. Jag känner att det som är skrivet om den är vad jag har velat med den.

Idén till boken föddes för ett par år sedan när hon kände att hon ville ta en paus från sitt jobb som kommunikatör för att kunna utforska det skönlitterära skrivandet. Hon bestämde sig för att söka in med ett pro-

jekt till Ölands folkhögskola, men hade nyligen förlorat alla sina texter.

– Jag hade råkat hålla vatten över min dator och hade ingen backup, det var fruktansvärt ångestfyllt. Men då tänkte jag att det vore kul att skriva en novellsamling om ett specifikt ämne. När jag under sommaren 2024 läste *Hyper* av Agri Ismail var det nånting som klickade, jag förstod att jag skulle skriva om kvinnan och kapitalismen.

Hon beskriver att kapitalismen kändes som det självklara valet eftersom allt i vår nutid utgår från den, att skriva om kvinnoliv är därför synonymt med att skriva om den större ekonomiska strukturen.

– För att kapitalismen ska fungera så behövs till exempel patriarkat, rasism, imperialism och kolonialism – alla de här ismerna går ju in under kapitalismen, de är en del av systemet.

Att skriva en bok är något som

Soraya Bay, som tidigare också jobbat som kulturskribent, drömt om hela livet.

Men det var först när hon gav sig själv tillstånd att experimentera som det fiktiva skrivandet fick flyt.

– Jag har aldrig skrivit den här typen av mer surrealistiska, absurda, lite flippade texter, så när jag väl testade så öppnade det nånting i mig. Allt det här har funnits inom mig men jag behövde bara nåt som kunde förlösa det.

Boken hade från början ett helt annat arbetsnamn, men

precis innan hon skickade ut den till förlag så ändrade hon titeln till samma namn som en av bokens sex noveller.

– *Ymnighetshornet* är en så himla bra symbol för kapitalismen, eftersom det symboliserar rikedom. Det är ett horn som flödar över av gottigheter och härligheter, men vem eller vilka är det som får ta del av det?

Soraya Bay har redan börjat skriva på ett nytt projekt, men det är ännu för tidigt att säga vad det kan bli.

– Det verkar bli en roman, men man vet ju aldrig. Det kan ju bli nånting annat, men jag skriver på.

EMMA THIMGREN

Tolv personer, fyra konstnärliga team med fyra personer i varje team med en librettist, en kompositör och en regissör, ska på sex dagar skapa en ny kortopera, tio minuter lång. **TurboOpera** är en del av Folkoperans Talang-program. De medverkande kreatörerna är alla under 35 år. TurboOpera möter publiken 29 mars.

LEVI ARENE

Waterbaby gör sig redo

Fyra år efter "Stockholmsvy" gör sig Waterbaby redo att släppa sitt debutalbum.

MUSIK Få artister har fått en lika storslagen introduktion till musikscenen som 28-åriga Kendra Egerbladh, numera känd som Waterbaby. Hon debuterade 2021 när hon gästade vännen Seinabo Sey på låten "Sweet Life". Året efter släppte hon den Grammisnominerade singeln "Stockholmsvy" tillsammans med Hannes – som nu har mer än 90 miljoner streams.

– Att den nått ut till så många och att så många känner så mycket för den är helt sjukt.

Kort därefter signerades hon av skivbolaget Sub Pop och 2023 släpptes både hennes första

singel och ep. Nu är det dags för debutalbumet *Memory Be a Blade*, som kommer den 6 mars.

– Jag har nog tänkt att ett debutalbum skulle komma senare, men det var som att jag inte hade ett val musikaliskt. Det växte fram väldigt organiskt.

Uppväxten i en musikalisk familj med skolning i både Adolf Fredriks musikklasser och på Kulturama har gjort hennes sound brett, en blandning av alternativ pop och R&B.

– Jag är väldigt sentimental. Låtarna handlar om att leva på sina minnen och hur det kan vara en sköld och vad det kan göra med en.

Nu väntar en Europaturné, som når Södra Teatern den 14 april.

EMMA THIMGREN

Samtal pågår i Farsta

SPRÅK Under rubriken Politikens nya språk – humor, memes och makt, kommer Stadsbibliotekets samtalsserie "Samtal pågår" till Farsta.

Medverkar gör journalisten Tanvir Mansur, satiriker Moa Wallin och forskaren Carl Heath. Samtalet handlar bland annat om politikens förändrade språk, hur det påverkar demokratin, samtalstonen och engagemanget när sociala medier snabbt når stora grupper och sprider politiska budskap genom memes, satir och humoristiska klipp.

På Farsta bibliotek 10 mars klockan 19.00. Samtalet sänds live på Biblioteket Play och kan även ses i efterhand.

ULF STOLT

Hur livet blev på Södermalm

BOK Under flera års tid har prästen och psykologen Elisabeth Arborelius gjort hembesök hos över femtio äldre personer på Södermalm och haft förtroliga samtal. De personer vi möter i hennes bok *Hur livet blev – samtal om hur det är att åldras* är mellan 75 och 98 år gamla och funderar och reflekterar och delger sina erfarenheter av att åldras och bli gammal i Sverige.

Det handlar om makar som dör och liv som går vidare, depressioner, kroppsligt förfall, om att leva med förluster, att acceptera åldrandet. Om vad som upptar deras tankar just nu, vad de förväntar sig av de kvarvarande dagarna.

Och det allt hastigare annalkande slutet.

ULF STOLT

44,9

procent av orden på Språktidningens nyordlista från det senaste decenniet är väl etablerade och vanliga i det svenska allmänspråket. Men bara 16,9 procent av nyorden från åren 2015-2024 återfinns i senaste SAOL.

EBBA FORSBERG MÖTER COHEN IGEN, VIA WIEHE

MUSIK Sångerskan Ebba Forsberg har sjungit Leonard Cohen tidigare i översättningar av Mikael Wiehe, 2009 kom skivan *Ta min vals* med Leonard Cohen-låtar. Nu är hon tillbaka med en nyskiva, *Amen, Amen, Amen*, med tio Leonard Cohen-låtar,

återigen översatta av Mikael Wiehe.

Det började med ett telefonsamtal: "Jag har en mapp där det står ditt namn", sa Mikael Wiehe en gång när de talades vid. I

det översatta materialet märks bland andra låtar som "Famous Blue Raincoat" och "You Want it Darker",

i översättning "Berömda blå regnrock" och "Du bad om mörker".

NANNA HAN

Skivan är inspelad live i studio med musikerna Ola Gustavsson, Jerker Odelholm, Claes Björklund, Christer Karlsson samt Andreas Dahlbäck, som också producerat.

Ebba Forsberg spelar på Cirkus 20 mars.

ULF STOLT

Riktigt så här glad var nog inte John Ausonius när hovrätten avlog hans förtalsmål.

Mars 2008. Kungen släcker slottet, skattebrott och en fullfjädrad psykopat

VINTERN SOM VARIT är den varmaste i Stockholm sedan SMHI började med mätningar på Observatoriekullen 1756.

Den kvinnliga förskoleägare som utreds för grova skatte- och bokföringsbrott omhäktas. Hon misstänks ha fört över tiotals miljoner av förskolans bidrag från Stockholms stad till konton i Afrika och på Arabiska halvön.

Hovrättsförhandlingen i det uppmärksammade målet om

dödsmisshandeln av Riccardo Campogiani – han dog dagen före sin 17-årsdag – inleds. Den första att förhöras är den 16-åring som av tingsrätten pekades ut som drivande i misshandeln och som dömdes till tre års slutna ungdomsvård.

Marie-Louise Ekman utses till ny chef på Dramaten.

Fyrtio nya vårdcentraler ska öppnas i Stockholms län under året och drivas av privata aktörer.

26 av dem har redan öppnat, eller kommer att snart öppnas, i kranskommuner och förorter, 14 av vårdcentralerna kommer att ligga i innerstaden.

Hovrätten avslår John Ausonius – känd som Lasermannen – stämning av DN:s chefredaktör Jan Wifstrand för förtal, då han ansett sig felaktigt utmålad som fullfjädrad psykopat i en artikel. Hovrätten anser överklagandet ”uppenbart oggrundat”. John

Ausonius ska betala 190 000 i rättegångskostnader.

UNDER EARTH HOUR släcker kungen fasadbelysningarna på Slottet, på Drottningholms slott samt på Ulriksdals slott.

Sedan Sveriges förenade gay-studenter flyttade in i Sveriges förenade studentkårers kontor på Wollmar Yxkullsgatan, har fem attacker med smetad avföring på ytterdörren inträffat. Händelserna är polisanmälda och ärendet överlämnat till polisens hatbrottsgrupp.

Inga tecken på att den kvinnliga förskollärare som insjuknat i tbc smittat några av barnen.

Stockholmspolisen utlyser sex tjänster till piketenheten till kvinnor. ”Det är en brist att vi idag inte har några kvinnor inom piketen”, säger länspolismästare Carin Götblad.

Izzy Young – driver Folklore Center i hörnet Wollmar Yxkullsgatan/Björngårdsgatan – fyller 80 år.

Sedan 11 maj förra året har 268 kryssningsfartyg anläppt Stockholm – cirka 300 000 personer som förväntas spendera 1 500 kronor var på handel och restaurangbesök har gått i land.

Budgettåget Panorma har smygpremiär. Planen är att erbjuda resor t/r Stockholm-Göteborg för 90 kronor. ”Vi vill vara Ryanair på räls”, säger Jochum Ressel, ägare.

ULF STOLT

1985 Den första internetdomän kopplad till en ip-adress – det som visas efter @-tecknet i en mailadress eller www i en webbadress – som registreras är symbolic.com.

1928 Stockholms stadsbibliotek invigs, ritat av Gunnar Asplund, som också ritat den omgivande parken och vattenspeglin utmed Sveavägen. Innehåller cirka 400 000 böcker.

1934 Mot regeringens och kung Gustaf V:s uttalande vilja gifter sig Sigvard Bernadotte med Erica Patzek och förlorar därmed sin prinstitel och sina kungliga privilegier.

Gunnar Asplund

Ur arkivet: #225, maj 2016

Stellan Skarsgård sköter karriären från ett litet kontor på Söder när han inte kräver ”closed set” för en tennisscen under en filminspelning, **Stina Wollter** har insett att folk blir nervösa när ”man fladdrar med armfettet”, för ungdomar kan vägen till sig själv gå via **Våga va dig själv-stiftelsen** och det finns sex skulpturer runt om i stan du vill se och läsa mera om. Alla som bor eller arbetar i Stockholm kan lämna **Medborgarförslag** och somliga blir verklighet, andra förblir en dröm, i en lägenhet i Sundbyberg skannas 9 000 glasnegativ med Stockholmsmotiv, **Alf Håkan Åkesson** har Stockholm som kuliss i sina låtar och **Kristian Petri** är nyfiken på gamla Stockholmshotell.

DETTA OM DETTA

Värt att veta om
vad som helst

Gammablixt GRB 080319B

Starkast lysande objekt observerat i universum

NASA upptäckte onsdagen 19 mars 2008 klockan 06.18 UTC en rekordintensiv gammablixt (GRB 080319B), en extremt kraftfull explosion från en stjärnas död.

Utbrottet var så starkt att det tillfälligt kunde ha setts med blotta ögat, trots att det inträffade 7,5 miljarder ljusår bort. Robot-teleskopet RAPTOR observerade den snabba ljusblixten och bekräftade toppens synlighet.

Mätningar med Very Large Telescope visade att explosionen var 2,5 miljoner gånger ljusare än den starkaste supernovan man tidigare sett. Innan den gammablixten var Triangelgalaxen på 2,9 miljoner ljusårs avstånd det mest avlägsna objekt som skådats med blotta ögat. Galaxen förblir dock det avlägsnaste objekt, som är permanent synligt utan hjälpmedel.

Samma dag som NASA upptäckte Gammablixt GRB 080319B skedde fyra gammablixtar i samma del av universum, därför var teleskopet redan riktat mot den delen av himlen och kunde registrera blixten.

PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

**INGALILL GREEN PIIR I
HÖRNET AV ENGELBREKTS-
GATAN/KARLAVÄGEN.**

”Ålderskrämpor, ont här och där”

Varför kommer du gående här?

– Jag har varit på rehabträning på Brahegatan. Det är lite ålderskrämpor, ont här och där. Det är ett program jag går runt på gymmet och gör. Nu är jag på väg hem, jag tränar en dag i veckan.

Vad tycker du om vädret?

– I dag är det härligt väder. Verkligen. Underbart att solen kommer fram, den har man inte sett på ett tag, det har varit så mörkt – nu längtar jag efter våren.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Tänk om det här
är sista numret
någonsin.

Vilken dröm.

Drömma kan man alltid, men verkligheten är tyvärr en annan för de nästan 27 000 människor som lever i hemlöshet i Sverige idag. Tack för att du också stöttar Situation Sthlms viktiga arbete för de människorna. Tänk, en dag kanske det inte längre behövs.

SBAB!

Ta relationen till en ny nivå.

Med stan du älskar.

Testa en prenumeration och gör hela länet till ditt, månad efter månad. Du kan dessutom låna ut biljetten digitalt till andra. Kom igång i SL-appen eller läs mer på sl.se.

sl.se/relationen

